

Tisdagen den 8 december

Kl. 13.00–15.35

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2015/16:208

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:208 Regionala flygplatser

av Christian Holm Barenfeld (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom föreskriven tid.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 7 december 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 2 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2015/16:FPM18 Meddelande om kommissionens nya handelsstrategi

”Handel för alla” KOM(2015) 497 till näringsutskottet

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2015/16:65 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

KOM(2015) 550 till näringsutskottet

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2015/16:SfU1 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och funktionsnedsättning

2015/16:SfU3 Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Näringsutskottets betänkanden

2015/16:NU1 Utgiftsområde 24 Näringsliv

2015/16:NU3 Utgiftsområde 21 Energi

Finansutskottets betänkanden

2015/16:FiU18 Extra ändringsbudget för 2015

2015/16:FiU14 Regelbunden finansiell information och offentliggörande av aktieinnehav

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2015/16:209 om starta-eget-bidraget

Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Christian Holm Barenfeld har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta när det gäller åldersgränsen för starta-eget-bidraget.

Regeringen ser som sin viktigaste uppgift under mandatperioden att öka sysselsättningen och varaktigt minska arbetslösheten. Vår jobbpolitik tar sin utgångspunkt i människors vilja till arbete och utveckling. Arbete innebär möjligheter till egenförsörjning, gemenskap, tillhörighet och makt att forma sitt liv och sin framtid. I budgetpropositionen för 2016 föreslår regeringen bland annat att alla arbetssökande, oavsett yrkesbakgrund och utbildningsnivå, ska ges stöd och vägledning i ett aktivt arbetssökande.

Arbetsmarknadspolitikens många möjligheter till insatser ska utnyttjas effektivt genom att rätt insatser ges till rätt person vid rätt tidpunkt. Den tidigare styrningen av Arbetsförmedlingen var alltför detaljerad, med till exempel alltför många tidsgränser som begränsade vilka insatser som kunde användas för de arbetssökande. Regeringen har påbörjat arbetet med att reformera styrningen och att genomföra förenklingar i det arbetsmarknadspolitiska regelverket för att ge större utrymme för professionella bedömningar.

I en studie som Riksrevisionen har genomfört av programmet Stöd till start av näringsverksamhet visas det att deltagande i detta program var bättre för individen än att vara öppet arbetslös eller ta del av ett anställningsstöd under samma tid. Resultaten i studien visade att det var ett program med gott resultat, även för unga. Arbetsförmedlingens egna utvärderingar visar att stöd till start av näringsverksamhet bedöms ha goda sysselsättningseffekter. De personer som fått detta stöd har övergått till arbete snabbare och i större utsträckning än deltagare i andra arbetsmarknadspolitiska program.

Mot denna bakgrund anser regeringen att riksdagens tillkännagivande i våras om att även unga under 20 år bör få möjlighet att ta del av stöd till start av näringsverksamhet är en angelägen fråga. I tillkännagivandet poängterar utskottet att avslutade studier med fullständiga betyg ger en god

grund för anställbarhet och att detta även ska vara utgångspunkten för beviljande av programmet, även om undantag ska kunna förekomma. Det tycker jag är en klok utgångspunkt.

Regelverket avseende en lägsta ålder för att kunna beviljas stöd till start av näringsverksamhet inbegriper i dag flera åldersgrupper. Frågan om hur en sänkning av åldersgränsen till under 20 år kan göras på bästa sätt bereds just nu inom Arbetsmarknadsdepartement. Kan regeringen underlätta för fler unga att skaffa sig ett arbete genom start av eget företag ska vi göra det.

Anf. 2 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack för det positiva svaret på min interpellation, arbetsmarknadsministern! Även denna gång är jag glad att svaret kom inom den tidsram vi har för interpellationer. Jag har tidigare uttryckt mig positivt om det till arbetsmarknadsministern.

Vi debatterade den här frågan i kammaren den 19 mars när riksdagen tillkännagav för regeringen att den anser att man bör sänka åldersgränsen och ge möjlighet till starta-eget-bidrag även för den som är under 20 år.

Vi vet att vi har höga trösklar in på arbetsmarknaden och att alldeles för många ungdomar har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden och få jobb. Vi tycker därför att det är angeläget att vi skapar fler vägar in på arbetsmarknaden.

En sådan viktig väg är just att starta eget företag. Det handlar om att förbättra möjligheterna att öka entreprenörskapet. Vi vet att starta-eget-bidraget, som kallas stöd till start av näringsverksamhet, är ett effektivt och bra sätt för staten att hjälpa personer igång med eget företag.

Det är det arbetsmarknadspolitiska program som har gett bäst resultat sett till andelen i arbete efter avslutat program. Det är i dag viss flexibilitet. Men vi vet att det finns begränsningar gällande åldern.

Vi gav tillkännagivandet i debatten den 19 mars 2015. Det är i dag den 8 december 2015. Jag vill fråga arbetsmarknadsministern: Hur ser arbetet ut inom Regeringskansliet? Hur ser tidsplanen ut? När bedömer arbetsmarknadsministern att regeringen kan leverera det som riksdagen har bett regeringen att leverera?

Anf. 3 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Som jag redan sagt i mitt svar är det klokt att försöka ta bort åldersgränser och tidsgränser. Jag tycker att arbetsmarknadspolitiken ska vara mer flexibelt utformad, mindre regelstyrd och ge större utrymme för professionella bedömningar av arbetsförmedlaren i mötet mellan arbetsgivare och arbetssökande utifrån de förutsättningar som finns. Därför välkomnar jag riksdagens tillkännagivande.

Det är ett antal olika förordningar som behöver ändras för att man ska kunna uppnå det som riksdagen har sagt, och vi arbetar med detta. Parallellt arbetar vi också med andra förordningsändringar för att säkerställa att vi ska få en mer flexibel arbetsmarknadspolitik. Jag kan i dag inte svara Christian Holm Barenfeld om exakta tidsplaner, men det kommer att ske inom kort.

Prot. 2015/16:41
8 december

*Svar på
interpellationer*

Anf. 4 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Tack, arbetsmarknadsministern! Jag förstår att det kanske är svårt att säga exakt på dagen när det ska bli. Det är positivt om regeringen i detta läge lyssnar på riksdagen och genomför detta så skyndsamt som möjligt.

Varje dag som vi inte levererar fler jobb och som unga människor står utanför arbetsmarknaden är en förlorad dag för de personerna. Den exakta tidsramen är det givetvis svårt för oss här i riksdagen att ange. Men jag förutsätter och hoppas att regeringen gör det så skyndsamt som möjligt. Detta är en prioriterad del.

Jag är helt övertygad om att insatsen kommer att vara till stor hjälp för våra unga arbetslösa och ge ett större stöd och en större hjälp än mycket av det som jag förstår upptar regeringens tid. Det gäller 90-dagarsgarantier och andra saker där vi historiskt kan se att leveransen av nya jobb och återgång till arbetsmarknaden har varit mycket mindre förekommande.

Jag vill återigen rikta ett stort tack till arbetsmarknadsministern för svaret. Jag hoppas att vi inom kort kan fatta beslut och se att vi genomför det som här efterfrågas.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellationerna 2015/16:211 och 213 om jobb för nyanlända

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Hanif Bali har frågat mig hur ett borttagande av jobbstimulansen i etableringsersättningen leder till bättre incitament för arbete. Fredrik Schulte har frågat mig om jag står fast vid att målet att alla nyanlända ska vara i jobb efter två år är realistiskt att nå och vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta för nyanlända att komma i jobb.

Fler människor än någonsin tidigare söker asyl i Sverige. För närvarande pågår ett intensivt arbete för att hantera de stora utmaningar som en så snabb befolkningstillväxt medför. Regeringen har den senaste tiden presenterat ett antal åtgärder med anledning av flyktingsituationen.

Därutöver har regeringen i budgetpropositionen för 2016 föreslagit ett antal investeringar som ska leda till en snabbare etablering på arbetsmarknaden, däribland förstärkta arbetsmarknadsinriktade insatser, validering och en rejäl höjning av ersättningen till kommunerna för flyktingmottagande. Regeringen har även fört samtal med arbetsmarknadens parter, Arbetsförmedlingen och andra berörda myndigheter om åtgärder för att skapa så kallade snabbspår in på arbetsmarknaden för nyanlända inom etableringsuppdraget. Därtill har regeringen initierat en översyn av regelsystemet inom etableringsuppdraget i syfte att minska onödig administrativ börda och skapa förutsättningar för en ökad flexibilitet och effektivitet i uppdraget.

Att varaktigt minska arbetslösheten och öka sysselsättningen är en av regeringens viktigaste uppgifter. Arbete är den främsta vägen in i det svenska samhället. Etableringstiden är alltför lång. Regeringens etableringspo-

litik syftar till att nyanlända ska komma i arbete och få utnyttja de kompetenser och erfarenheter som de bär med sig och därmed ges möjlighet till självförsörjning och trygghet. Regeringen står fast vid denna politik.

Det är därför ett rimligt mål att nyanlända i normalfallet ska vara i arbete eller utbildning efter två år i etableringsinsatser i Sverige. Jag är medveten om att det är en mycket stor utmaning, särskilt mot bakgrund av hur flyktingsituationen har förändrats. Under förutsättning att individerna inte har några hinder för att träda in på arbetsmarknaden är det dock svårt att ha någon annan ambition.

Det är viktigt att det finns starka incitament att välja arbete under etableringstiden, men samtidigt är det viktigt att ersättningssystemet uppfattas som legitimt. Det är därför regeringens bedömning att det inte är rimligt att full etableringsersättning lämnas för samma tid som den enskilde har förvärvsinkomster inom etableringsplanen. Därtill kan tilläggas att nyanlända fortfarande har möjlighet att arbeta vid sidan om sin etableringsplan utan att det inverkar på etableringsersättningens storlek.

Avslutningsvis vill jag tillägga att regeringen är inställd på att det kommer att krävas ytterligare insatser för att skapa ett hållbart system för mottagande och mer effektiva insatser för snabb etablering på arbetsmarknaden.

Anf. 6 HANIF BALI (M):

Herr talman! Min fråga till arbetsmarknadsministern gällde just denna jobbstimulans, som det heter, i etableringsersättningen. Man kan alltså under en viss tid när man går vidare till arbete få behålla en del av sin etableringsersättning så att marginaleffekterna till att gå till arbete inte blir så höga. Detta har OECD tidigare pekat på, när vi hade ett system där folk inte hade etableringsersättning utan i stället socialbidrag. Man pekade då på det otroligt destruktiva i att ha höga marginaleffekter för de lägsta inkomsterna. Den genomsnittliga familjen i försörjningsstöd hade då 105 procents marginaleffekter.

Mitt parti har ofta haft fokus på den övre delen av skalan när det gäller marginaleffekter, när vi har tittat på värnskatt och så vidare. Men det är lika viktigt att titta på den lägre delen av skalan, nämligen vilka marginal-effekter det handlar om där. Flitskatt, kallas det i Finland, till exempel. Vilka effekter får detta på människor? Det finns ganska mycket forskning som visar att lägre marginaleffekter i lägre inkomster leder till mer flit och större ansträngningar till att hamna i arbete.

Jag misstror inte regeringens ambitioner. Men just nu diskuterar vi här metodiken, och det finns ingenting i svaret från ministern där man går in på den. Just nu, med det förslag regeringen har lagt fram, ökar marginaleffekterna markant för nyanlända när det gäller att hamna i arbete.

Något som vi kan ha med oss och som är viktigt att titta på är det som ibland kallas för Simpsons effekten, nämligen att kompositionen av gruppen nyanlända har förändrats över tid. Om vi tittar på hur många som hamnar i arbete i dag jämfört med för 20 år sedan, till exempel, är det inte jättestora skillnader. Däremot har kompositionen av de nyanlända förändrats. Man har lägre utbildningsgrader, det är en högre andel som aldrig har förvärvsarbetat någon gång i sitt liv och så vidare. Det leder de facto till att de reformer vi har gjort har haft en positiv effekt. Däremot har sammansättningen av de nyanlända som sagt förändrats.

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

Det är ganska tråkigt att man då bara tittar på aggregerade nivåer och sedan säger: Det här funkar inte, så vi tar bort det. Man måste även titta på de grupper som rimligtvis står nära arbetsmarknaden och där det är incitament som spelar stor roll till att till exempel ta det där deltidsjobbet eller det där timjobbet. Då måste det löna sig. Det måste löna sig att ta det där jobbet. Alla går inte från noll till en heltidsanställning med en heltidslön, utan vissa går från etableringsplan, några timmars arbete och så vidare. Om man då blir avskuren från sin etableringsersättning när man håller på att etablera sig skapas negativa inlåsnings effekter.

Det är här regeringen tyvärr inte har något svar. Jag skulle jättegärna vilja ha ett svar från arbetsmarknadsministern. Vad tänker man åtgärda, helt enkelt, för att vi inte ska få dessa inlåsnings effekter och för att marginaleffekterna inte ska sticka upp? Jag tror att vi båda har ett intresse av att de inte är för höga.

Anf. 7 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Enkla jobb – det behövs enkla jobb för att alla de människor som nu har kommit till Sverige ska få en chans att komma in på den svenska arbetsmarknaden.

Under valrörelsen, herr talman, lovade den nuvarande regeringen – den dåvarande socialdemokratiska oppositionen – att de skulle lägga fram en politik som skulle leda till Europas lägsta arbetslöshet. Det har regeringen nu backat från. Arbetsmarknadsministern sa att alla nyanlända skulle ha jobb inom två år. Det har hon nu backat från och luckrat upp till att alla ska ha utbildning och sysselsättning inom två år.

Det intressanta är att Socialdemokraterna aldrig talar om *hur* de ska få fler i jobb. Om de talar om vilka konkreta lösningar det gäller handlar det bara om arbetsmarknadspolitik, om bidrag och om subventioner – detta trots att vi vid upprepade tillfällen här i kammaren har fått arbetsmarknadsministern att erkänna att bidrag, subventioner och genomförande av arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte skapar nya jobb.

I stället lägger Socialdemokraterna fram en budget som innebär kraftfulla skattehöjningar på jobb och företagande som bara till en fjärdedel går till välfärdens kärna. I övrigt handlar de om att kraftigt bygga ut bidragssystemen och att subventionera byggbolag och arbetsmarknadspolitik som leder till att människor i mindre utsträckning får arbete.

Mina föräldrar hade en granne som heter Arne. Han flydde tidigare från Tjeckoslovakien. Han var doktorand i fysik, och när han kom till Sverige fick han efter några år jobb som vaktmästare på Linköpings universitet. 30 år senare, när han pensionerade sig, gjorde han det som chefsprofessor – professor med den högsta titeln inom sin sektion.

Det är just så integrationen måste fungera. Människor som kommer hit och som saknar kunskap i det svenska språket och som har en lång och tuff uppförsbacke när det gäller att slå sig in i det svenska samhället måste få en chans att komma in – ett första-steg-in-jobb.

Detta gäller speciellt eftersom det många gånger numera inte handlar om människor som flyr från länder där man har samma eller snarlika typer av utbildningssystem som Sverige. Många saknar utbildning på ett sätt som gemene man och arbetstagare har i Sverige. Då måste vi ha fler enkla jobb. Det finns bara ett sätt att få fler enkla jobb, för Sverige har minst

antal enkla jobb i västvärlden. Det är att det blir billigare att köpa de här tjänsterna.

Problemet är att om man gör matten och tänker sig att ingångslönen, den lägsta lönen, för att utföra ett enkelt arbete ligger på ungefär 120 kronor och om man sedan lägger på arbetsgivaravgifter och krav på tjänstepension, på semesterersättning och på moms kommer man upp till en siffra som landar på ungefär 250 kronor. Det innebär att en vanlig normalinkomsttagare måste jobba mellan två och tre timmar för att ha råd att anlita en person för att utföra enkla arbeten under en timme. Detta innebär att den typen av jobb inte finns, och det är därför Sverige har det minsta antalet enkla jobb i hela västvärlden.

Det regeringen gör då är att höja skatterna, strama åt RUT och höja bidragen. Det leder i helt fel riktning.

Anf. 8 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag måste ställa några frågor till interpellanterna, för jag förstår inte deras resonemang. Med all respekt för den nationalekonomi som Hanif Bali talade om – kan du beskriva på vilket sätt det inte lönar sig att arbeta? Av det resonemang du förde fram gick det att det inte lönar sig att arbeta, vilket jag uppfattar att det gör.

Till Fredrik Schulte måste jag också ställa en fråga. Tycker du att de som har de här jobben som du beskriver, med en lön på 120 kronor i timmen, tjänar för mycket? Det är egentligen det du säger. I annat fall måste man alltså subventionera för att människor ska kunna köpa de här tjänsterna. Vi kan ju köpa tjänster och varor lite överallt. Vi kan gå till en frisör, ett tvätteri eller en affär, och så köper vi varorna eller tjänsterna som vi vill ha. Det Fredrik Schulte säger är att människor egentligen inte är beredda att betala den här lönen.

Då är frågan om Fredrik Schulte tycker att vi ska subventionera de här människorna som inte är beredda att betala lönerna. Vi har ju haft ett sådant system med mycket låga löner. Men det innebär att de inte har råd att efterfråga någonting själva. Är det alltså löneläget som är för högt, Fredrik Schulte?

Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag förstår faktiskt inte riktigt resonemanget, Fredrik Schulte. Frågan handlade ju om vilken ambition man ska ha när det gäller nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i utbildning. I dag tar det orimligt lång tid för personer att etablera sig och komma in i jobb och utbildning. Då är frågan om man tycker att det är bra att det tar lång tid, eller om man bör ändra ambitionen.

Jag har en hög ambition. Jag tycker att det i normalfallet är rimligt att den tvååriga etableringsperiod som vi har avsatt ska räcka för att komma i arbete eller utbildning, och det är vad jag arbetar efter. Det var det frågan handlade om, och den har jag svarat på.

Hanif Bali tar upp en viktig fråga, och jag ska ta lite tid till att svara på den ordentligt.

Det är viktigt att det finns incitament att gå från andra typer av ersättning till arbete, och jag vill poängtera att det inte är tal om att någon ska stängas av från en etableringsersättning. Så kommer det inte att se ut. Det kommer också att vara stor skillnad mot det förhållande som råder när det

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

gäller försörjningsstöden där de pengar man tjänar räknas av krona för krona.

I det förslag som läggs, och som är samma som i dag fast det gäller efter sex månader, räknas det av 38,50 kronor i timmen av det man tjänar när man arbetar till full lön inom ramen för etableringsuppdraget, det vill säga man har fått hjälp av Arbetsförmedlingen och tillsammans utarbetat en plan. Jobbar man utanför etableringsplanen behåller man allting; det påverkar inte. Jag menar att det är ett starkt incitament för individen att gå ut i arbete.

Varför är det också viktigt för mig att säga att jag inte tycker att man ska ha dubbel ersättning? Jag har precis gått till arbetsmarknadens parter och bett dem: Hjälp mig så att nyanlända snabbt kommer in i yrken där vi har efterfrågan på arbetskraft!

När vi har efterfrågan på arbetskraft och någon kommer hit och kan det jobbet är det rimligt att personen får lön, tycker jag. Jag ska kunna ställa krav på arbetsgivaren och säga: Får du en fullgod kock som ska arbeta i ditt kök är det rimligt att du betalar avtalsenlig lön. Om personen samtidigt behåller full etablering ersättning blir det lite skevt gentemot de andra kockarna och gentemot arbetsgivaren som kanske tycker: Varför ska jag betala full lön till någon som redan har full ersättning i ett annat system?

Därför tycker jag att det här är viktigt. Vill jag få in människor snabba i arbete som ger lön är det också rimligt att det finns en avräkning om det sker inom ramen för etableringsplanen. Avräkningen är inte 1:1, utan den är väsentligt mycket mindre än vad man normalt tjänar med kollektivavtalsenlig lön. Om man däremot tar ett påhugg med timanställning eller jobbar extra utanför ramen för den etableringsplan som man gör upp tillsammans med Arbetsförmedlingen påverkas inte den inkomsten.

Anf. 10 HANIF BALI (M):

Herr talman! Jag börjar med att svara Eva-Lena Jansson. Du kan lyssna på din arbetsmarknadsminister, för hon förklarade just marginaleffekterna ganska effektivt. Tittar man till exempel på försörjningsstödssidan, som jag tror att vi båda håller med om att det är bra om nyanlända inte hamnar i, har vi marginaleffekter på nästan 105 procent. Jobbar du fem timmar och drar in 500 spänn kommer ditt socialbidrag att minska med 500 kronor. För ditt hushåll spelar det alltså ingen roll att du har varit ute och slitit och jobbat. Så funkar socialbidraget, och det är det som kallas för marginaleffekter.

Med det förslaget som regeringen har lagt fram förklaras i en del att det handlar om att det blir lite orättvist att en viss kock under en kort period drar in mer pengar än de andra för att den kocken har kvar en ersättning.

Jag vill minnas att Socialdemokraterna har samma förslag på försörjningsstödssidan, nämligen att man har en jobbstimulansmodell där också. Det var faktiskt ni som föreslog från första början att det ska finnas en jobbstimulans. Där blir det samma situation, nämligen att går någon från långvarigt försörjningsstöd och börjar jobba som till exempel kock får han eller hon behålla 30 procent av försörjningsstödet. Då kommer alltså samma situation att uppstå, eftersom den kocken drar in mer pengar än de andra.

Detsamma vet vi gäller vid olika skattesystem. Nu har ju regeringen gett sig på det, men det har varit perioder då arbetande äldre fått lägre skatt

än yngre. En 67-åring som jobbade på ett företag fick ut mer i lön efter skatt än vad till exempel en 50-åring fick. Det blev ju inte alltför stora konflikter, hoppas jag, på svenska arbetsplatser av det. Man ska nog alltså inte överdriva detta.

Däremot är det bra att regeringen har tänkt på margineffekterna, nämligen att man har en avskrivning, och då blir det en margineffekt på ungefär 70 procent. Men om margineffekter är av ondo, är det inte så låga margineffekter som möjligt som är det eftersträvarsvärda? Det är ju inte jättemycket dyrare.

Det finns någon myt där ute att det som kostar med nyanlända är deras bidragsnivåer. Vi som spanar igenom en budget vet att det som kostar med nyanlända är att de inte är i arbete, för då är de inte med och finansierar skatteintäkter till välfärden, och det är välfärden som är det kostsamma och inte bidragssystemen i sig.

Därför blir det här ett ganska lätt val. Om vi ska se till att någon ska hamna i arbete är en mindre sänkt bidragsnivå att föredra framför att personen inte är i arbete alls.

Om regeringen har slagit in på vägen att ha incitament och att margineffekter spelar roll är den rimliga frågan varför man inte vill att margineffekterna ska vara ännu lägre. Med ert förslag ökar margineffekterna. Ni känner att ni har gjort en god avvägning i hur höga de ska vara, men man kan inte förneka att de ökar. Är det inte bättre med lägre margineffekter i stället för högre om de nu är ett problem?

Anf. 11 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Det finns nog ingen som inte tycker att det är beklämmande, tragiskt och en stor samhällsutmaning att det i genomsnitt tar åtta år för nyanlända flyktingar som får uppehållstillstånd att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Att få den stora mängd människor som har kommit hit till Sverige och fått asyl in i arbete är en av de stora utmaningarna som Sverige står inför under de kommande åren eller kanske till och med decennierna.

Arbetsmarknadsministern tycker att det är rimligt att man kommer i arbete efter att ha varit här i två år. Det finns nog ingen som inte tycker det. Jag tror att de flesta nog tycker att det vore bra om man kunde komma i jobb direkt. Problemet är att det inte är realistiskt. I dag tar det åtta år i genomsnitt.

Oavsett om jag tycker att vårt mål borde vara ett år eller två år och arbetsmarknadsministern har sitt mål måste man titta på vad som är realistiskt. I dag är det inte realistiskt – och nu kommer vi till kärnan – därför att det inte finns några enkla jobb i Sverige. Det finns inget första steg in för de människor som kommer hit och inte kan språket och som på olika sätt har en tuffare utmaning när det gäller att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden än vad jag och arbetsmarknadsministern har.

Anledningen till att det inte finns några enkla jobb i Sverige är att det är för dyrt. Det kostar för mycket att köpa de enkla tjänsterna.

Eva-Lena Jansson försökte vara lustig och fråga mig om jag tycker att de som utför de enkla jobben tjänar för lite. Nej, det var inte min poäng. Min poäng var att skatterna är för höga. Om lägstalönen är 120 kronor i timmen måste kunden som anlitar personen som utför det enkla jobbet betala i runda slängar 270 kronor. Det innebär att en normalinkomsttagare

som tjänar 25 000 kronor i månaden måste jobba två till tre timmar för att ha råd med en timmes anställning av en person som utför enkla tjänster.

Det är alltså inte lönerna som är för höga. Det är skatterna som är för höga. De gör att det blir för dyrt i slutändan. Många enkla jobb skapades i och med RUT-reformen. Det blev nämligen helt plötsligt rimligt och möjligt för vanliga människor att anlita städhjälp till sitt hem. Tidigare hade bara höginkomsttagare råd med det eller människor som köpte tjänsterna svart.

Vad gör då regeringen för att få fler människor i arbete? Den ledande inriktningen för regeringens politik är att höja skatterna, strama åt och göra det svårt för RUT- och ROT-företagen och höja bidragen. Det är precis fel inriktning. Vi behöver gå åt det andra hållet. Vi behöver utvidga RUT så att fler tjänster omfattas. Vi behöver trycka ned marginalskatterna så att det lönar sig bättre att arbeta, så att det blir billigare att köpa de enkla tjänsterna och så att de tjänsterna uppstår på den svenska arbetsmarknaden. Vi behöver inte göra som regeringen som höjer bidragen så att människor låses fast i bidragsberoende.

Det spelar därför ingen roll vad arbetsmarknadsministern säger, om hon säger ett år, två år eller tre år. Så länge det inte finns några jobb spelar det ingen roll vilket mål vi sätter.

Anf. 12 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Det är lite sorgligt att Fredrik Schulte har en fattigdoms-syn på människor och arbete. Det är klart att människor som kommer till Sverige ska kunna arbeta så fort som möjligt. Det kan man göra om man får adekvat utbildning och om man får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden.

När det gäller att det skulle finnas för få enkla jobb är det fascinerande att det enda enkla jobb Fredrik Schulte kan nämna är städning av en annan människas hem. Jag är inte säker på att jag skulle definiera det som ett enkelt arbete att gå hem till en annan person med de förväntningar som finns där.

Jag har jobbat som lokalvårdare på restaurang och vet att det krävs ganska mycket insatser. Jag har också varit med när Samhall har städat på företag. Jag vet att det krävs både utbildning och kompetens för att städa. Jag tror att många människor är kompetenta, men det är fel att tala om städning som bara ett enkelt jobb.

Det behövs många olika typer av arbeten. Och det behövs många typer av insatser för att människor ska kunna komma ut på arbetsmarknaden. Diskriminering på arbetsmarknaden måste bort. Vi måste också satsa på utbildning. Då kan man inte dra ned med 3 miljarder på utbildningsinsatser, som Moderaterna gör. Man måste se varje unik människa.

Jag tror inte på idén att varje människa som kommer hit, som kanske har hög utbildning, först måste ha ett enkelt jobb för att sedan få ett jobb man är utbildad för. Det vore mycket bättre om man kan få ett jobb som man redan är kvalificerad för.

Det är ett fattigdomsbevis från Moderaterna att hela tiden tala om att vi måste subventionera vissa typer av tjänster. De ser inte att man kan investera i människor genom att ge dem rätt utbildning.

Herr talman! När man lyssnar på Fredrik Schulte inser man att han tillhör de gamla moderaterna. Han är en äkta reaktionär, en person som är rädd för framåtskridande och modernitet.

Fredrik Schulte upprepar, likt en papegoja, orden enkla jobb. Vi får gå tillbaka till protokollet senare och räkna hur många gånger han sa det.

Det känns inte som att Fredrik Schulte tänker sig något framåtsyftande samhälle där kanske hälften av medborgarna går på universitet, där svensk industri utvecklas i spetsteknologi, där svensk läkemedelsindustri gör sitt segertåg över världen och så vidare. Det är inte riktigt det samhället Fredrik Schulte tänker sig.

När man hör Fredrik Schulte tala tänker man sig Fredrik Schulte gåendes på sina ägor med en hagelbössa, en stickad väst och en liten fasan. Och det ska vara fullt med människor som utför enkla jobb runt omkring Fredrik Schulte.

Det finns sådana länder här i världen. Problemet är bara att de inte presterar. De länderna har inte en bnp som kan jämföras med Sveriges. De länder som Fredrik Schulte drömmer sig tillbaka till, som har en samhällsutveckling och ett välstånd liknande det vårt land hade för hundra år sedan, kan inte mäta sig med Sverige när det gäller arbetsmarknaden. De länder som är Fredrik Schultes samhällsvision har inte vår sysselsättningsnivå, och de har inte vårt arbetskraftsdeltagande.

När det gäller enkla jobb tycker Fredrik Schulte att det är ett bekymmer att vi har höjt utbildningsnivåerna i landet, från folkskola till grundskola till gymnasieskola. Fredrik Schulte känner sig hotad i en sådan värld. Han vill nämligen att vi ska bygga vår arbetsmarknad genom att backa in i framtiden. Vi ska inte dra nytta av allt arbete som generationer av svenskar har gjort under de senaste 100 åren för att bygga upp det här samhället, för att höja utbildningsnivån och för att höja den svenska produktiviteten.

Det Fredrik Schultes regering lämnade efter sig efter åtta år var sjunkande produktivitet och en sämre skola. I den riktning som Fredrik Schultes politik leder är det klart att det kommer att bli enkla jobb.

Herr talman! Fredrik Schulte försöker ibland ge sken av att han förstår sig på ekonomi. Om man vill ha ett samhälle där de flesta har enkla jobb – enligt definitionen att ingen efterfrågar tjänsterna mer än möjligen till en spottstyver – och om vi samtidigt ska sänka skatterna till en väldigt låg nivå skulle jag vilja att Fredrik Schulte pekar på något sådant samhälle i världen som presterar bättre än Sverige när det gäller välfärd och arbetskraftsdeltagande – ett fungerande samhälle över huvud taget.

I de samhällen som Fredrik Schulte pekar på är det väldigt stora löneskillnader, om man går den vägen. Människor arbetar på ett jobb, två jobb eller tre jobb men kan ändå inte försörja en familj. I den typen av samhällen finns det fattiga människor som svälter trots att de arbetar. Är det ett sådant samhälle Fredrik Schulte vill ha?

Man får fundera. Men jag tror inte att Fredrik Schulte funderar. Han är en demagog, en propagandist, som inte riktigt förstår hur samhället och ekonomin fungerar. Fredrik Schulte är en fara för Sverige i den mån hans politik skulle genomföras. Nu kommer vi som tur är inte att göra det.

När jag får protokollet ska jag räkna hur många gånger Fredrik Schulte sa enkla jobb.

Anf. 14 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Efter detta revolutionära inlägg från Patrik Björck är frågan om vi inte ska räkna i protokollet hur många gånger i varje inlägg Patrik Björck säger Moderaterna. De gånger Patrik Björck säger vad han avser att göra för att jobben ska bli fler är mer snabbräknade.

Med anledning av tidigare inlägg skulle det däremot vara intressant att fråga ministern – det är ändå med henne vi har interpellationsdebatten – om just enkla jobb. Interpellationerna från mina kollegor Fredrik Schulte och Hanif Bali handlar om möjligheten att sänka marginaleffekter för den som är ny i Sverige.

Utmaningen är inte att de som kommer till Sverige får jobb alldeles för fort. Problemet är att de får jobb alldeles för sent. Och när de får jobb är det alldeles för lite lönsamhet i att gå från bidrag till arbete. Det är just därför som vi vill att man ska sänka marginaleffekterna.

Därtill får vi sedan en debatt om huruvida det behövs enkla jobb eller inte. Att döma av Patrik Björcks inlägg behövs det inte några sådana jobb. Det är till och med inte bra och inte värdigt för länder som Sverige.

Min enkla fråga till arbetsmarknadsministern är: Delar arbetsmarknadsministern Patrik Björcks åsikt att enkla jobb inte är någonting som vi bör ha i Sverige?

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Moderaterna, och i det här fallet Fredrik Schulte, har en olycklig fixering vid skattesänkningar. Det finns inte ett enda problem som inte kan lösas med nya skattesänkningar. Fredrik Schulte säger att det tar tragiskt långt tid för människor att komma arbete när de är nyanlända i Sverige, och då är svaret skattesänkningar. Jag vill tillägga att det är tragiskt få i etableringsuppdraget som deltar i utbildning, mindre än 1 procent, trots att en betydande andel har en mycket låg utbildningsnivå. Det tycker jag också är tragiskt. Enligt Fredrik Schulte kanske det också borde lösas med nya skattesänkningar.

Problemet är att vi har provat den medicinen, och det har ju runnit iväg miljarder som hade gjort nytta i skola, utbildning och investeringar för svensk konkurrenskraft i stället för att rinna iväg till skattesänkningar.

Hanif Bali, i ditt första inlägg sa du en sak som inte riktigt stämmer. Tittar vi tio år tillbaka på hur sammansättningen av dem som har funnits i etableringsuppdraget ser vi tydligt att andelen lågutbildade nästan har halverats. Andelen högutbildade har kraftigt ökat. Sammansättningen inom etableringsuppdraget har gått mot en större andel högutbildade och en lägre andel lågutbildade. Faktum kvarstår att en del av de lågutbildade har mycket låg utbildning, vilket är en rejäl utmaning för svensk arbetsmarknad. Därför måste man satsa på utbildning. Så är det med sammansättningen.

Till Christian Holm Barenfeld när det gäller de så kallade enkla jobben: Tittar vi vilka som i dag i Sverige har de jobb som inte kräver gymnasiekompetens och på en utveckling över tid kan vi se att de individer som inte har gymnasiekompetens har i allt mindre utsträckning sådana jobb som inte kräver gymnasiekompetens. Individer som har gymnasiekompetens eller ännu högre utbildning har i allt större utsträckning de jobb som har ganska låga kvalifikationskrav. Nu vet jag inte säkert om dessa personer är utlandsfödda, men jag skulle gissa att en betydande andel av dem är det.

Jag gör alltså bedömningen att vi har ett betydande problem med missmatchning på arbetsmarknaden. Personer som har kompetens och kommer från andra länder får inte arbete i de yrken som de är utbildade för eller har erfarenhet av. Det är en av de viktiga förändringarna som vi nu genomför i etableringspolitiken, bland annat med hjälp av de så kallade snabbspåren.

I fredags presenterade jag och sjukvårdsministern ett snabbspår för yrken inom hälso- och sjukvården som kräver legitimation och som det tar mycket lång tid för individer att nå. Vi var på en mäsas som Arbetsförmedlingen anordnade med 350 arbetssökande, utlandsfödda, utbildade inom hälso- och sjukvården med legitimation tillsammans med arbetsgivare inom hälso- och sjukvården som söker personal. Det här är ett stort bristområde där vi verkligen behöver använda kompetensen på rätt sätt.

Jag pratade med Arbetsförmedlingen i Falköping som arbetade med att få ut ett tjugotal nya lärare i skolan. Man har stor brist på lärare som de allra flesta kommuner har. Lärarna kommer från Afghanistan, Syrien, Eritrea och Somalia. Man rustar dem nu för att de ska kunna komma ut och arbeta som lärare i den svenska skolan. Vi har betydande saker att göra när det gäller att matcha rätt person till rätt jobb.

Till Hanif Bali: Avvägningen av avdraget för etableringsersättning är exakt densamma som gjordes av den gamla regeringen, nämligen 38,50 kronor per timme. Det är det som gäller i dag. Skillnaden är att i dag har man inget avdrag under de första sex månaderna som man arbetar inom etableringsuppdraget. Jag tror att man satte en sådan gräns för att man tänkte sig att man skulle jobba i mindre omfattning, kanske strötimmar.

Jag tänker mig att en väsentlig andel ska komma ut i mer eller mindre heltidsarbete under sin etableringstid.

Anf. 16 HANIF BALI (M):

Herr talman! Ministern har helt rätt i analysen att det finns en kraftig undanträngning på den svenska arbetsmarknaden. Högskoleutbildade jobbar inom gymnasieyrken, och de som har gymnasieutbildning jobbar inom okvalificerade yrken. Man kan definiera enkla jobb och inte enkla jobb, men faktum är att det finns ganska stor beredskap i den svenska ekonomin för människor som endast har till exempel grundskoleutbildning. Problemet är att alla med gymnasieutbildning har tagit de jobben.

Då måste man börja i toppen med matchningen. Här blir det problem med de högskolesatsningar som regeringen gör och som den tidigare regeringen också har gjort, nämligen att man ger full autonomi till högskolorna att utbilda hur de vill. Det blir mycket billigare att dra in en extra stol i en föreläsningssal, speciellt inom de utbildningar som det på arbetsmarknaden finns en låg efterfrågan på. Detta bidrar till kraftiga undanträngningseffekter.

Gruppen studenter inom humaniora är ganska bred. Ungefär 40 procent av dem tar jobb som endast kräver gymnasieutbildning. Det är fruktansvärt. Och det är stora volymer av människor med undanträngning som vi pratar om. Jag ser fram emot att ta del av de förslag som regeringen har på det området.

Däremot måste man erkänna att någonstans kan man rusta människor, men man kan inte rusta människor med tanke på den utveckling under 100 år som vi har haft i Sverige. Vi har haft ganska mycket försprång i det här landet. Det är väldigt svårt att få så stora grupper av människor att lyfta sig

tillsammans. Man kan göra det på individnivå, men någon gång måste man sänka ribban.

Anf. 17 FREDRIK SCHULTE (M):

Herr talman! Jag har ett förslag till ny slogan för Patrik Björcks personvalskampanj i nästa val, och det är: Alla ska inte med – för att travestera den slogan som sossarna hade i valet 2006.

Om man inte har gått i grundskola, om man inte kan det svenska språket, om man inte känner någon i Sverige – kontakter betyder väldigt mycket för att man ska få jobb – då har man det väldigt tufft att ta sig in på den svenska arbetsmarknaden. Det tar i genomsnitt åtta år för en nyanländ flykting att ta sig in på svensk arbetsmarknad.

Jag besökte ett transitboende relativt nyligen och talade med en man som var jämgammal med mig, 34 år. Han hade flytt från kriget i Syrien. Han hade gått fem år i grundskola. Om han ska nå upp till den utbildningsnivå som jag har kommer han ut på den svenska arbetsmarknaden när han är närmare 50 år.

Man måste på något sätt inse att det inte går att trolla med knäna. Vi måste inse att det finns människor som inte får plats i den framtidsbeskrivning som Patrik Björck gör. Framtiden för svenskt välstånd och för Sverige är utbildning, forskning, innovation och startups. Jag tycker att det vore kul om Patrik Björck följde med och träffade några startup-företagare så får vi höra vad de har att säga om den politik som sossarna bedriver med höjda skatter på innovationer. Poängen är att de är framtiden.

Men vi måste också ha en arbetsmarknad där alla får plats, där även den som inte har haft möjlighet att studera på universitetsnivå också får en chans på den svenska arbetsmarknaden. Vi måste kombinera det bästa av två världar, människor som har tuffa förutsättningar och människor som har goda förutsättningar.

Anf. 18 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Svensk arbetarrörelse, Fredrik Schulte, har alltid bejakat modernitet och utveckling. Det har varit svensk arbetarrörelses signum, styrka och framgång, till skillnad från gammelmoderater, som Fredrik Schulte, som har varit rädda för utveckling. Det är ju därför er ideologi är konservatism. Ni är reaktionära, konservativa och ni tycker alltid att det går för långt och för fort.

Vi socialdemokrater vill åka med på framtidsvagnen. Vi vill bli bättre och starkare och utveckla det här landet ännu mer. Det är det vi har gjort. Det är därför vi är så framgångsrika. Det är därför det här landet är ett av de bästa länderna i hela världen att leva i. Det är därför så många människor vill komma hit. Det beror på att vi har styrt det här landet och inte varit rädda för utveckling.

Herr talman! Lek med tanken att Fredrik Schulte hade fått igenom sin politik en gång i tiden och att vi hade haft ungefär lika många enkla jobb som för 100 år sedan! Lek med tanken hur våra samhällen hade sett ut då! Lek med tanken hur många startup-företag som hade funnits i det här landet då!

Det finns länder som har följt Fredrik Schultes exempel och som står på den nivån att de har massor med enkla jobb, ett överflöd av enkla jobb,

och knappt några skatter. Jag skulle kunna räkna upp ett antal sådana länder för Fredrik Schulte. Det är bara det att dessa länder inte har en chans vid en jämförelse av välfärdsnivå, utvecklingsnivå, produktivitetsnivå och arbetskraftsdeltagande. Sverige slår dem med hästlängder.

Det är det här som är problemet. Fredrik Schulte pratar men förstår inte vad han säger.

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

Anf. 19 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Debatter utvecklas alltid på olika sätt. Här hade vi ett inlägg som väl närmast kan beskrivas som "tillbaka till framtiden".

Men de facto finns det inget som hindrar att vi har vissa arbeten som kräver något mindre utbildning, som har lägre trösklar in och som anses vara något enklare. Det finns heller ingenting som säger att en person som tar ett enkelt jobb ska fortsätta att ha ett enkelt jobb hela sin karriär och avsluta den med ett enkelt jobb. Enklare jobb är ofta ett steg in på arbetsmarknaden. Sedan är det också så att även vi som individer har olika viljor, förutsättningar och bakgrunder. Därför är det viktigt att det finns en bredd av arbetstillfällen.

Vi har diskuterat det här på många områden. Vi har exempelvis diskuterat sysselsättningsfasen, där vi vet att det finns olika steg. Vi kan tycka att den är bra eller dålig. Men nu har vi en situation där många människor söker sig till Sverige för att bygga sin framtid i vårt land eftersom de inte kan göra det i sitt hemland av fara för egen frihet och eget liv. Samtidigt säger regeringen att man ska avveckla sysselsättningsfasen utan att i grunden ha något alternativ därtill.

Hur mycket vi än vill att alla ska utbilda sig och bli läkare, civilingenjörer och annat kommer inte alla att vilja det. Alla har inte förmågan och möjligheten att göra det, framför allt inte under en kortare period.

Mina frågor blir, summa summarum: Hur ska man göra för att skapa jobb till de här personerna? Och framför allt, för att återgå till interpellationen, varför vill man inte bidra snabbare till att minska marginaleffekterna för dem som går från att inte ha ett arbete till att ha ett arbete?

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Om man ska klara matchningen bättre måste man kanske börja i toppen, sa Hanif Bali. Det ligger något i det. Jag tror att man måste titta brett. Men vad som är viktigt med arbetsmarknadspolitiken är att vi inte bara fokuserar på dem som har allra svårast att få jobb utan också hjälper dem som står lite närmare arbetsmarknaden, för det är ofta dem arbetsgivaren frågar efter i första hand. Flera arbetsgivare måste få tag i rätt kompetens på kortare tid. Det är viktigt för att arbetsmarknaden ska fungera väl men också för att personer med högre utbildning eller värdefull erfarenhet inte ska ockupera jobb som någon annan med mindre erfarenhet eller lägre utbildningsnivå skulle kunna ta.

Det är därför vi gör en omläggning av arbetsmarknadspolitiken och av etableringsuppdraget så att vi nu gör mer skräddarsydda lösningar som är olika för olika grupper. De som har utbildning och erfarenhet som efterfrågas på svensk arbetsmarknad ska självfallet arbeta i de yrken där de kan. De som har goda förutsättningar, kanske en akademisk utbildning, utan att kunna arbeta i just sitt yrke ska få hjälp att komma in i ett annat yrke på en

nivå som motsvarar den utbildning de har, även om det inte är exakt samma. Därför satsar vi stort också på kompletterande utbildningar som gör att man kanske kan snedda lite till ett annat yrke där man kan ha nytta av sin tidigare kompetens, även om det inte är exakt samma yrke.

Herr talman! Utbildningssystemet bör absolut i större utsträckning dimensioneras utifrån arbetsmarknadens behov och efterfrågan. Det är väldigt roligt att Hanif Bali också är med på det nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2015/16:212 om översyn av Arbetsförmedlingen

Anf. 21 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström har frågat mig om jag kan säga när en mer omfattande utredning av Arbetsförmedlingen kommer och vilken inriktning jag anser att en utredning av Arbetsförmedlingen ska ha.

Som jag tidigare har svarat på en skriftlig fråga från Katarina Brännström och en interpellation från Jenny Petersson, M, delar regeringen uppfattningen att Arbetsförmedlingen behöver utvecklas för att bättre kunna bidra till en mer välfungerande arbetsmarknad.

Regeringen har inlett ett arbete med att reformera arbetsmarknadspolitiken och förändra styrningen av Arbetsförmedlingen. Myndigheten har inlett ett omfattande förnyelsearbete, och regeringen har gett Statskontoret i uppdrag att analysera och lämna förslag som avser utvecklingen av myndighetens interna styrning, ledning och uppföljning.

Regeringen har i budgetpropositionen beskrivit inriktningen för en utredning. Med ett bättre samspel mellan alla de aktörer som tillsammans med Arbetsförmedlingen arbetar för en väl fungerande arbetsmarknad kan samhällets samlade resurser utnyttjas bättre. Hur statens åtagande och Arbetsförmedlingens uppdrag bör utformas för att i högre grad möta utmaningarna på framtidens arbetsmarknad behöver därför analyseras ytterligare. Regeringen kommer att besluta om direktiv till utredningen efter beredning i Regeringskansliet.

Anf. 22 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Bakgrunden är att den utredning om Arbetsförmedlingen som alliansregeringen tillsatte inte hann verka mer än ett halvår innan den nya regeringen med Ylva Johansson avbröt den och kastade den i papperskorgen. Därefter har riksdagen vid två tillfällen, i februari och i juni, gjort tillkännagivanden till regeringen om att tillsätta en ny utredning eller fortsätta utredningen. Ändå har ännu ingenting hänt.

Det finns alltså två tillkännagivanden, och ministern har vid ett flertal tillfällen lovat nya direktiv. Det senaste var att de skulle komma under hösten. Ännu har dock ingenting kommit. Det är snart tio månader sedan det första tillkännagivandet.

I svaret till mig säger arbetsmarknadsministern att man vill ha ett bättre samspel mellan aktörerna, att man vill se hur resurserna kan användas

bättre och att man behöver analysera hur statens åtaganden bör utformas. Detta är mycket intressant, för precis detta fanns i direktiven till den utredning som Ylva Johansson avslutade och kastade i papperskorgen.

Jag kan ge några exempel på vad som stod i direktiven. Uppdrag och verksamhet i relation till andra relevanta aktörer skulle utredas. Man skulle analysera om Arbetsförmedlingen använder sina resurser på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt, hur kontakter och samarbete med arbetsgivare kan förbättras och hur Arbetsförmedlingen använder kompletterande aktörer. Man skulle utreda för- och nackdelar med Arbetsförmedlingens organisation, hur styrningen kan utvecklas, hur uppföljning och utvärdering kan utvecklas och förbättras och så vidare.

Det är ingenting märkligt. Det fanns mycket bra som hade kunnat ge goda svar. Det fanns också en punkt om konkurrensutsättning. Detta vill inte den rödgröna regeringen ha, så den punkten kunde man ha strukit. Men annars hade vi kunnat ha en färdig utredning att ta ställning till den 15 januari, nästa månad. Ännu finns dock ingenting.

Verkligheten gör att det verkligen brådskar att få en effektiv arbetsförmedling på plats. Arbetslösheten bland utlandsfödda är över 21 procent. Det är en siffra som borde oroa varje regering och inte minst ett parti som kallar sig arbetarparti.

Jag vet att arbetsmarknadsministern redan i somras sa att detta skulle utredas och komma. Men det uppdrag man sedan gav till Statskontoret gällde inte en sådan utredning som avses i tillkännagivandena. Där handlar det mer om den interna ledningen och styrningen.

Vi har inte sett ett enda spår, och vi har inte hört att det skulle komma något datum. Det kom inte i svaret till mig denna gång heller. Precis som vid många andra löften om exempelvis traineejobb, jobb till nyanlända och EU:s lägsta arbetslöshet kommer det många ord men väldigt få resultat från Arbetsmarknadsdepartementet.

Arbetsmarknadsministern sa förra fredagen att hon har avreglerat Arbetsförmedlingen. Då kan man undra hur det går till. Går ministern själv in och gör sina förändringar i Arbetsförmedlingens arbetssätt och hoppar över själva utredningen, eller vad är det som händer?

Vi ser att det behövs en effektiv arbetsförmedling. Vi såg behovet för länge sedan – det är anledningen till den utredning som tillsattes. Det är självklart att det alltid bör ifrågasättas och analyseras om en budget på 74 miljarder används på rätt sätt av Arbetsförmedlingen.

Min fråga kvarstår: När kommer regeringen att fatta beslut om en ny utredning, och när kommer regeringen att följa riksdagens beslut?

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Efter åtta år med en misslyckad moderat arbetsmarknadspolitik kom Moderaterna på att de faktiskt ville utreda hur Arbetsförmedlingen fungerade. Man kan inte bli mer än häpen över att de inte hade sett det tidigare och att de inte förstår att det är deras politik som har misslyckats.

Det var ett misslyckande med jobbcoacher och etableringslotsar. Jag har nog aldrig sett en rapport från Riksrevisionen som har varit så brutal

mot den förra regeringens politik som när det gäller etableringslotsar. Jag undrar om Katarina Brännström har dragit några slutsatser av det.

Katarina Brännström skriver i sin interpellation, herr talman, att Arbetsförmedlingen åtnjuter lågt förtroende i dag. Drar Katarina Brännström några slutsatser av den tidigare regeringens arbetsmarknadspolitik, att den är kopplad till det låga förtroendet för Arbetsförmedlingen? Om hon inte gör det undrar jag hur hon tänker.

Jag träffar arbetsförmedlare nästan varje vecka. Man kan säga att de äntligen ser ljuset i tunneln. Efter åtta år med en moderat arbetsmarknadsminister har de äntligen fått en arbetsmarknadsminister som faktiskt ser till att de får göra det som står på dörren, det vill säga förmedla arbeten, förmedla människor till studier, möta arbetsgivare och inte vara ett socialkontor light. Det tycker jag är bra.

Kan Katarina Brännström ge besked om hur hon har uppfattat det låga förtroendet för Arbetsförmedlingen efter åtta år med en moderat arbetsmarknadsminister och det fiasko som beskrivs via Riksrevisionens rapporter?

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström frågar hur det går till när jag avreglerar arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitiken. Jag kan berätta det. Vi ändrar i regleringsbrevet till Arbetsförmedlingen. Vi har tagit bort två tredjedelar av regleringsbrevet. Ett regleringsbrev reglerar nämligen, och tar man bort en del av det så avreglerar man. Det tror jag är en tolkning man kan göra.

Vi ändrar också i förordningar. Till exempel håller vi nu på att titta på att ändra förordningar när det gäller åldersgränser för starta-eget-bidrag – det var en debatt vi hade här tidigare. Vi har tidigare ändrat i förordningar för att säkerställa att unga människor kan få hjälp från första dagen. De ska inte behöva vänta i 90 dagar. Det handlar även om andra tidsgränser som är hindrande i fråga om att sätta in rätt insatser. Vi inför också nya möjligheter att använda resurserna mer flexibelt utifrån behoven.

Så går det till när man avreglerar arbetsförmedling och arbetsmarknadspolitik.

Jag vill fortsätta lite med det som Eva-Lena Jansson tog upp. Under den tid då Moderaterna styrde över Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadspolitiken hade vi ett stadigt sjunkande förtroende för Arbetsförmedlingen. Det var en stadig försämring av hur arbetsmarknaden fungerade, och det var en ökande arbetslöshet. Efter åtta år med en sådan politik kom man fram till det kraftfulla att man skulle tillsätta en utredning.

Jag delar uppfattningen att vi behöver utreda Arbetsförmedlingen, men det är inte ett skäl till att inte redan nu reformera arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingen.

Vi arbetar med direktiven till en ny utredning. Jag hade ambitionen att vi skulle kunna komma fram lite snabbare. Hösten har dock inneburit väldigt mycket annat arbete. Regeringskansliet har gått in i en krisorganisation, vilket har påverkat och delvis försenat en del annat arbete inom regeringen. Men beredningsarbetet är i full gång när det gäller direktiven.

Herr talman! Jag vill säga någonting om att jag tror att vi kan lära en del av andra länder. Detta ska naturligtvis en utredning titta på, men jag

reser också en del själv och studerar vad jag tror att vi kan lära av andra länder.

Exempel på sådant är att man i arbetsförmedlingen i Tyskland har till uppgift att aktivt arbeta med vägledning och rådgivning för alla som vill ha hjälp att orientera sig: Vilka utbildningar och vilka sektorer är växande? Vart ska jag vända mig på arbetsmarknaden?

Jag var i Österrike. Där säger man att det är mellan sex och tolv månader, för arbetslösa, som insatserna ska sättas in. Senare blir det mycket sämre effekt av arbetsmarknadspolitiska insatser. Det tycker jag är en intressant lärdom från Österrike, som vi kanske bör fundera på. Där får också en tredjedel av de arbetslösa del av utbildning. Det är en väsentligt större del än i Sverige. Kan det finnas ett samband mellan det och att Österrike har väsentligt lägre arbetslöshet än Sverige? Det är också en fråga man bör ställa sig.

Jag var nyligen i England. Jag tittade bland annat på hur man jobbar med kompletterande aktörer. I hela Storbritannien hade man 40 kompletterande aktörer för arbetsförmedlingen. Man kan jämföra det med att när Moderaterna styrde Arbetsmarknadsdepartementet hade vi 1 000 kompletterande aktörer för Arbetsförmedlingen i vårt land, med en väsentligt mindre arbetsmarknad än vad Storbritannien har.

Jag tror att det finns en del lärdomar att dra av detta. Det går att samarbeta bättre om man har färre aktörer som man kan ha ett djupare samarbete med. De arbetsförmedlingar jag besökte hade i allmänhet två kompletterande aktörer att samarbeta med. Då är det möjligt att sätta sig runt samma bord och göra gemensamma lösningar.

Jag kommer inom kort att resa till Australien och titta på deras system.

Jag tycker att en utredning, herr talman, ska ha som en väsentlig del att se sig omkring i andra länder där det fungerar relativt väl med arbetsförmedlingen och se vad vi har att lära av dem.

Anf. 25 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Det gäller det här med utredning av Arbetsförmedlingen. När jag inför den här debatten sökte efter lite information hittade jag ett uttalande från januari. Arbetsmarknadsministern sa: Det är inte läge att begrava problemen med Arbetsförmedlingen i en statlig utredning. Det är läge att regera. Det sa Ylva Johansson som försvar till att utredningen då lades ned.

Det är inte konstigt om vi ställer oss tveksamma till om det över huvud taget blir någon ny utredning, i och med det som har sagts tidigare under året.

Nu har tillkännagivanden kommit, och en regering bör lämpligen rätta sig efter riksdagen. Annars vore det intressant att få veta om förtroendet för Arbetsförmedlingen plötsligt har ökat och om alla nu tycker att allt är bra. Så är inte fallet. Det finns inget som visar på det. Hur många fler jobb har förmedlats i år än i fjol? Jag tror inte att det är fler jobb. Hur såg det ut före 2007, innan den här regeringen kom till? Det var en djup kris. Förtroendet var mycket lågt.

Ni har haft åtta år på er att komma fram till vad ni vill med er politik. Men det verkar inte som att ni har gjort eller tänkt någonting under den tiden. Det är nu arbetsmarknadsministern gör resor runt om i världen för

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

att se hur det ser ut på annat håll. Det är bra att resorna görs. Jag tycker att det är jättebra att man tittar på andra länder som gör det bättre än vi.

Vi har aldrig höjt oss när det gäller Arbetsförmedlingens organisation, arbetssätt och resultat. Vi var inte heller nöjda. Man kan väl konstatera att det inte är någon lätt koloss att ändra på, varken verksamhetsmässigt eller resultatmässigt. Men jag tror inte att man ska påstå att det är simsalabim och en ny minister som plötsligt får allting att fungera fantastiskt bra.

Jag tycker att det är bra att man ändrar i regleringsbrev. Det är en regerings möjlighet att förändra, och resultaten måste komma. Men en mycket bra utredning hade kunnat ligga på regeringens bord den 15 januari, om en månad. Den hade kunnat ge ministern många svar på: Hur står det till med Arbetsförmedlingen i Sverige? Det vet vi fortfarande ingenting om. Alla vet att resultatet är lågt och att förtroendet är lågt. Och ministern reser runt i världen för att leta efter goda exempel.

Det arbete som regeringen har gjort och det resultat man har kommit fram till under det här året imponerar inte. Det är faktiskt nästan ingenting på Arbetsmarknadsdepartementets område. Vi kommer att fortsätta att ställa frågor om det inte kommer några resultat. Det får ministern finna sig i.

Jag har inte, som det sägs i svaret, ställt någon skriftlig fråga på det här området tidigare. Det är första gången jag debatterar detta specifikt med ministern. Men jag kommer att följa vad ministern gör på området. Jag hoppas och tror att vi ska få till en bra arbetsförmedling, för det behövs verkligen i en tid när till exempel arbetslösheten för utlandsfödda är över 21 procent och vi har väldigt många nyanlända. Det är en gigantisk utmaning som både regeringen och Arbetsförmedlingen står inför.

Jag är väldigt bekymrad över att vi inte kommer fram till lite fler resultat som visar att man tar detta på allvar.

Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S):

Herr talman! Jag tror inte heller att det räcker med att byta arbetsmarknadsminister. Det gäller att ha rätt arbetsmarknadsminister och rätt arbetsmarknadspolitik, annars gör det ju ingen skillnad.

Katarina Brännström visar i sin interpellation och i sina inlägg vilken tilltro eller rättare sagt misstro Moderaterna har haft när det gäller Arbetsförmedlingen, en statlig myndighet. Man har haft noll tilltro till personalen, vilket naturligtvis får effekter. Tidigare styrde man genom den tidigare generaldirektören Arbetsförmedlingen på detaljnivå. Nu, beskriver arbetsförmedlarna, får de göra det som de är tillsatta att göra.

Politik kan alltså göra skillnad. Har man en tro på myndighetspersonalen och deras kompetens och ger dem förutsättningar att göra ett bra jobb gör det också skillnad för deras möjlighet att göra ett bra jobb. Säger man åt dem att de faktiskt får prata med företagare och träffa personer som har arbete för att kunna vara en länk i den matchning som arbetsmarknadsministern har pratat om så gör det skillnad.

Det är synd att inte Katarina Brännström har större tilltro till människor och att de kan utföra sitt arbete.

Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Utredning, utredning – sedan ska vi räkna på hur många gånger Katarina Brännström ville utreda Arbetsförmedlingen under den här interpellationsdebatten.

Moderaternas besatthet av en utredning av Arbetsförmedlingen är lite avslöjande. Arbetsmarknadsministern och Eva-Lena Jansson har tidigare tagit upp hur Katarina Brännströms moderatledda regering under åtta år totalt misslyckades med arbetsmarknadspolitiken och framför allt körde Arbetsförmedlingen i botten genom en väldigt dålig politisk styrning.

Katarina Brännström tycker att vi har haft åtta år på oss att komma med någonting. Det som är avslöjande i den här debatten är att Moderaterna och Katarina Brännström inte har någonting att komma med. I stället upprepar man hela tiden det här med en utredning av Arbetsförmedlingen. Det gör man inte i en eller två interpellationer, utan man ställer samma interpellation upprepade gånger.

Arbetsmarknadsministern svarar tålmodigt. Gång på gång räknar hon upp allting som görs, alla nyheter, alla förbättringar som görs och alla initiativ som tas. Arbetsmarknadsministern har också på ett pedagogiskt sätt förklarat för Katarina Brännström hur en regering regerar.

Men då lyssnar inte Katarina Brännström, och det är klart att då blir det en väldigt konstig debatt. Då går Katarina Brännström åter upp och säger att det blev ju ingen utredning.

Om Katarina Brännström hela tiden får sakliga svar i en debatt skulle man kunna tänka sig att hon analyserar arbetsmarknadsministerns svar och säger: Nej, den förändringen gillar inte jag, för vi moderater skulle ha velat göra så här i stället.

Hon kunde då ha gått in och diskuterat sakinnehållet i politiken på ett konstruktivt sätt. Då kunde det ha blivit något att lyssna på, och då kunde vi ha fört politiken framåt. Katarina Brännström kunde då möjligen, utifrån sina moderata värderingar och sin moderata samhällssyn, ha lagt fram andra förslag och ställt dem emot ministerns förslag. Då hade vi kunnat få en intressant politisk debatt.

Här har vi alltså en minister som konstruktivt och sakligt lyssnar, förklarar och berättar hur vi socialdemokrater ser på det här och vilka mått och steg vi vidtar för att lösa arbetslösheten som är ett stort samhällsproblem och det åtagande som vi har tagit på oss inför valjarna att hantera.

Då kommer det tillbaka igen. Det spelar ingen roll vad arbetsmarknadsministern säger om hon inte omedelbart kan lägga direktiv till en utredning som hon, herr talman, dessutom lovar att komma till.

Katarina Brännström har redan fått det hon vill ha och skulle här kunna föra en saklig debatt i sakfrågan. Men hon vägrar, och det är symtomatiskt. Man misslyckades med den tidigare politiken, och man har i dag inget alternativ till regeringens politik.

Det är viktig information till valjarna och till dem som lyssnar på den här debatten: Nu har vi en regering som tar itu med sakerna, som analyserar problemen och som riktar sin politik mot de verkliga problemen och gör skillnad.

Så har vi en opposition, personifierad av Katarina Brännström, som inte har något sakinnehåll att komma med när det gäller förslag om hur man ska förbättra arbetsmarknadspolitiken eller hur man ska få Arbetsförmedlingen att bli mer effektiv.

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

Det är väldigt symtomatiskt, det är väldigt tydligt och det är väldigt avslöjande.

Anf. 28 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag har, precis som min kollega Katarina Brännström sa och som arbetsmarknadsminister Ylva Johansson har sagt i sitt svar, ställt den här frågan innan. Jag tycker definitivt att man ska hålla sig till sakfrågorna, och det är faktiskt så att i två tillkännagivanden har riksdagen gjort ett statement att Ylva Johansson och regeringen bör återuppta eller tillsätta en utredning för översyn av Arbetsförmedlingen. Jag tycker därför att Katarina Brännströms fråga här i dag är högst relevant.

Det låter lite på arbetsmarknadsminister Ylva Johanssons kollegor i Socialdemokraterna som att man inte ska respektera riksdagen. Ska vi ha en diskussion om sakfrågor tycker jag definitivt att det är oroväckande om man inte ska respektera majoriteten i Sveriges riksdag, vilket arbetsmarknadsministerns kollegor förespråkar.

Om vi ska hålla oss till sak, Patrik Björck från Socialdemokraterna, har det ju inte skett någon större översyn av Arbetsförmedlingen de senaste 20 åren, och därför är det absolut på tiden att man ser över just hur ledningen och det interna arbetet fungerar. Det är ju en myndighet. Vänsterregeringen kan lägga fram förslag och reformer angående arbetsmarknadspolitiken, men hur myndigheten styrs och kan effektiviseras bör ses över.

Man lade alltså ned utredningen vi talar om och gav i stället ett uppdrag till Statskontoret att analysera och lämna förslag om Arbetsförmedlingens interna styrning och ledning. Det är lite för snävt, och precis som sägs i tillkännagivandet och även här i svaret kommer det att ske en översyn.

I sak, Patrik Björck, har man haft över ett och ett halvt år på sig att få direktiven på bordet, men jag välkomnar som sagt att det kommer direktiv. Det har tagit tid. Arbetsmarknadsministern lämnade besked här i somras att det skulle komma under hösten, men nu har det skjutits fram till våren.

Jag hoppas att jag slipper stå här i kammaren i Sveriges riksdag nästa höst och fråga vad som händer med översynen av Arbetsförmedlingen.

I detta anförande instämde Erik Ottoson (M).

Anf. 29 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är tydligt att Moderaterna inte riktigt vill kännas vid den politik som man själv bedrev och som misslyckades. Nu håller man i stället fast vid den utredning som man tidigare tillsatte.

Jag vill säga så här till Katarina Brännström: Nej, en ny minister är inte simsalabim. Men jag genomför en ny politik, och det gör skillnad. En ny utredning är nog tyvärr inte heller simsalabim. Men en utredning kan analysera framtidsfrågor och lägga fram förslag om den utformas på rätt sätt utan att lägga en våt filt över det nödvändiga förändringsarbete som pågår, och en sådan utredning kommer jag att tillsätta.

Anf. 30 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Arbetsförmedlingen har inte fungerat på flera årtionden; det är fullständigt korrekt. Det har inte varit någon effektiv verksamhet.

Det är en stor koloss som är väldigt svårstyrd, och det kommer att ta väldigt lång tid att få en bra arbetsförmedling. Jag välkomnar alla förslag på området.

Arbetsmarknadsministern säger att det är en ny politik. Då undrar jag: Var är den? Vi i riksdagen har ju inte fått se någon ny politik. Det finns inga förslag från Arbetsmarknadsdepartementet om någon ny arbetsmarknadspolitik, jobbpolitik eller någonting som stimulerar till nya jobb.

Traineejobben var det stora slagnumret i valrörelsen. De är helt borta, och det verkar inte bli någonting av dem. Det spelar ingen roll vad arbetsmarknadsministern säger utan det handlar om vad man gör, för att travestera Patrik Björck. Det är precis resultaten som vi måste utgå från.

Vi var inte nöjda. År 2008 blev det en omfattande arbetslöshet på grund av den djupa krisen i ekonomin över hela världen. Då blev det uppenbart att Arbetsförmedlingen inte fungerade som den skulle. Verkligheten ställer fortfarande kraven att det måste förmedlas fler jobb. Matchningen måste förbättras. En mängd saker måste göras för att matchningen ska fungera bättre.

Jag ser fram emot att inom kort få ett förslag från regeringen. För att möjligtvis korta den tiden överlämnar jag sammanfattningen av kommittédirektiven till ministern. Det finns många förslag att ta efter i den gamla utredningen.

Jag vill tacka ministern för debatten och för svaret. Jag inser att det inte är en utredning som kommer att lösa problemen utan det behövs oändligt mycket mer. Jag önskar ministern lycka till med arbetet. Det är inget enkelt jobb.

Anf. 31 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Jenny Petersson har uppenbarligen lyssnat på arbetsmarknadsministerns svar. Jenny Petersson tackar också arbetsmarknadsministern för svaret. Kanske Katarina Brännström också borde ha lyssnat på arbetsmarknadsministerns svar. Då kanske inte den här debatten hade blivit så lång. Vi kan alltid hoppas att vi slipper få ta debatten igen, att vi i fortsättningen kan debattera arbetsmarknadspolitik utifrån sakinnehåll och att Katarina Brännström kan lägga fram förslag på vad hon vill göra eller ändra på och se vilka kreativa idéer hon har för att sänka arbetslösheten. Vi ser fram emot en debatt om sakinnehåll och politiskt idéinnehåll. Det skulle vara betydligt mer spännande än att bara ställa krav på en utredning som arbetsmarknadsministern redan har svarat att hon ska genomföra.

Anf. 32 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Jag ska inte förlänga debatten, men jag vill påpeka för er som har följt debatten att interpellationen handlar om en översyn av Arbetsförmedlingen. Det har skett två tillkännagivanden från Sveriges riksdag om att återuppta eller tillsätta en översyn av Arbetsförmedlingen. Alliansregeringen tillsatte en utredning som regeringen valde att lägga ned.

Jag tackar även i dag för svaret från arbetsmarknadsministern. Jag påminner om att Ylva Johansson är arbetsmarknadsminister. Katarina Brännström och jag sitter i opposition. Vi kommer att fortsätta att be om resultat på området. Ni är inne på ert andra år som regering, och snart är det halvtid. Det är upp till er att få saker att hända, och vi kommer att fortsätta att driva på i frågorna.

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för debatten. Jag svarade från första början ja på frågan. Vi kommer att tillsätta en utredning, och vi arbetar med direktiven. I väntan på utredningen kan man glädja sig åt att arbetslösheten sjunker kraftigt, särskilt ungdomsarbetslösheten som har minskat med över 3 procentenheter det senaste året. Det görs stora satsningar på arbetsgivar-kontakten, och Arbetsförmedlingen fungerar allt bättre.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2015/16:223 om Högskolan Dalarnas framtida lokalisering

Anf. 34 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Carl-Oskar Bohlin har frågat mig om det är min uppfattning att det krävs mycket tunga skäl för att flytta 200–300 akademiska arbetstillfällen från en ort som fått dessa till del som ett led i principen om myndighetsutlokalisering. Vidare har Carl-Oskar Bohlin frågat mig om jag är beredd att i kommande regleringsbrev klargöra att det ytterst är regeringen som äger frågan om huruvida de arbetstillfällen som Högskolan Dalarna skapar i Borlänge ska flyttas eller ej. Carl-Oskar Bohlin har också frågat mig om jag delar uppfattningen att den verksamhet Högskolan Dalarna i dag bedriver i Borlänge är viktig för hela Dalarna och att det vore olyckligt för hela regionen om den lades ned.

Inledningsvis vill jag betona att det i dag finns universitet och högskolor på många orter i hela Sverige, och det är mycket positivt. Det ökar möjligheterna att läsa vidare oavsett bakgrund, stärker regional utveckling och möjliggör att stora delar av samhället kan ha nära kontakt med forskningen och rekrytera högt kvalificerad personal. Alla lärosäten är för regeringen av nationellt intresse – oavsett om de är universitet eller högskolor, nya eller gamla.

Regeringen ökar nu antalet utbildningsplatser i hela landet och stärker kvaliteten på den högre utbildningen. Högskolan Dalarna har tilldelats medel till nya utbildningsplatser, ca 4 miljoner kronor 2015. Satsningen beräknas succesivt utökas till 18 miljoner kronor 2018. Regeringen har också i budgetpropositionen beräknat en fördelning av forskningsmedel som särskilt stärker forskningen vid de fyra nya universiteten och högskolorna, inklusive Högskolan Dalarna.

En högskola har en stor grad av självständighet, bland annat när det gäller sin egen strategiska planering, vilken regeringen generellt också värnar om. Hur en högskola väljer att utföra forskning och utbildning, inklusive campuslokalisering och lokaler, ligger därför till stor del inom högskolans eget mandat. Det gäller också förläggningen av utbildningen på campus respektive distans.

Högskolan Dalarnas styrelse har nu beslutat att utreda en eventuell flytt av campus i Borlänge. Det ligger inom högskolans mandat att göra en sådan utredning, och det är viktigt att framhålla att det är just en utredning. Något eventuellt beslut om förändringar i lokaliseringen kommer inte att fattas förrän tidigast i november 2016. Av styrelsens beslut framgår också att utredningen allsidigt ska belysa förutsättningar för och konsekvenser

av en samlokalisering till Falun, bland annat när det gäller regionala effekter. Jag vill avslutningsvis återigen betona att det för regeringen är viktigt med utbildning och forskning i hela landet och att vi noga kommer att följa utvecklingen.

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

Anf. 35 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Tack högskoleministern för svaret!

Det svenska skattekollektivet är, som bekant, spritt över landet. Det har rätt stor enighet om den politiska principen att vi ska fördela de arbetstillfällena som staten skapar genom myndigheter och olika typer av verksamheter.

Beslutet om att utlokalisera och starta en högskola i Dalarna, i Borlänge och i Falun, var från början ett regeringsbeslut, och riksdagen fattade sedan beslut på grundval av en proposition.

Då inställer sig en principiell fråga. I vilken utsträckning ska en myndighet sedan kunna välja att överpröva beslutet som i grunden var politiskt? Jag ifrågasätter över huvud taget inte högskolornas och universitetens rätt att själva styra sitt akademiska utbud, att så att säga råda över den akademiska friheten. Men om det finns ett regeringsbeslut i grunden på att lokalisera en verksamhet som sysselsätter upp till 300 personer i en stad med ett stort behov av akademiska arbetstillfällen för att få en god dynamik i arbetsmarknaden, som dessutom har en stor infrastruktur och ett samarbete med den tunga industrin på orten, menar högskoleministern verkligen att det kan vara upp till myndigheterna, i det här fallet högskolan, att överpröva det beslut som har fattats av Sveriges riksdag?

Jag menar att om det från första början är ett politiskt beslut att utlokalisera en verksamhet måste det också vara ett politiskt beslut att lägga ned verksamheten. Vi kan se på en lång rad områden hur myndigheter rationaliserar bort sig själva och därigenom går emot de politiska bevekelsegrunder som fanns från början om att utlokalisera dem.

Högskoleministern säger att det måste vara upp till högskolan själv att äga frågan om vart man förlägger sin campusverksamhet. Skulle högskoleministern rent teoretiskt vara av samma uppfattning om Högskolan Dalarna sa att man utreder möjligheterna att flytta till Stockholm? Då har ju verksamhetens hela existensberättigande någonstans upphört eftersom det är en regional högskola som syftar till att vara med och kompetensförsörja regionen.

På plats i Borlänge finns i dag ett djupt samarbete med industrin och en infrastruktur kring hela högskoleverksamheten. Det ligger ett politiskt beslut i botten att förlägga verksamheten hit. Menar inte högskoleministern att det trots allt måste ligga ett politiskt beslut till grund för att fatta beslut om att flytta 300 statliga jobb från en ort av den här storleken?

Anf. 36 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Tack, Carl-Oskar Bohlin, för den uppföljande diskussionen!

Ja, jag delar uppfattningen att det finns en otroligt viktig verksamhet i Borlänge som är starkt kopplad till industrin. Det finns också en bra, komplett forsknings- och utbildningsmiljö där i nära samverkan med den industri som är strategiskt viktig – inte bara för Dalarna utan för hela Sverige,

vill jag säga. Det här är en bärande del av vår exportindustri som finansierar mycket av det välstånd vi har, inte bara i Dalarna utan i hela landet. Det är alltså oerhört viktigt.

Anledningen till att vi vill ha högre utbildning och forskning i hela landet är just att klara av att kompetensförsörja både samhällsdelar och industrin. Men man ska också se till att ha nära samverkan för att hålla innovationstrycket uppe i industrin så att den klarar sig på en global, konkurrensutsatt marknad.

Det är därför viktigt att betona att det här inte är en färdig plan för en samlokalisering eller flytt. Det är en utredning som ska belysa konsekvenserna av det.

Jag tänker som högskoleminister verkligen följa det här noga. Jag avser också att resa till Högskolan Dalarna för att träffa ledningen och besöka verksamheten men också träffa representanter för näringsliv och samhälle där uppe för att höra hur de ser på det här.

Det finns viktiga mål som man som myndighet ska uppfylla. Det måste vi som regering säkerställa att man faktiskt klarar av. Men inom ramen för den målstyrningen har alla myndigheter en ganska stor frihet. Jag skulle säga att högskolor och universitet efter de reformer som har beslutats av riksdagen har en ännu större autonomi än tidigare.

När det gäller riksdagsbeslutet som togs på 70-talet är det så att efter det har ett antal reformer och högskolepropositioner gått igenom i riksdagen. En av dem, från 1993, handlar om den ökade autonomin för högskolor och universitet. Det är någonting som vi står bakom och som jag gissar att även Moderaterna står bakom. Därför kan man inte säga att det beslut som fattades 1977 fortfarande är ett bindande beslut. Det är de reformer som har kommit därefter som är de bindande.

I 1993 års reform tydliggjordes högskolornas uppgift och ansvar att dimensionera utbildningen, men det inkluderar stor frihet i fråga om lokalisering av utbildningen.

Jag är lite nyfiken på om Moderaterna står bakom den reformen eller vill gå tillbaka till en tidigare, när det var större statlig styrning av högskolor och universitet. Det är i så fall en ny inriktning för Moderaterna att inte värna autonomin för våra högskolor.

Anf. 37 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag välkomnar det faktum att högskoleministern är väl medveten om den utbildning som bedrivs i Borlänge i dag och att hon verkar ha tilltro till den.

Jag var tydlig när jag inledde mitt föregående inlägg med att vi absolut står bakom den autonomi som våra lärosäten åtnjuter.

Det jag vill ha svar på från högskoleministern är detta: Om det i grunden finns ett politiskt beslut om att utlokalisera ett visst antal statliga tjänster, det vill säga att man tidigare har ansett den här frågan så viktig att beslutet har fattats på politisk nivå, är det då högskoleministerns uppfattning att man därefter kan hoppa ned ett pinnhål i beslutsfattandet och tillåta att myndigheterna omlokaliseras sig efter eget gottfinnande?

Vad skulle högskoleministern säga, rent hypotetiskt, om Högskolan Dalarna deklarerade att man avser att flytta sin verksamhet till Stockholm? Skulle högskoleministern anse att det ligger inom universitetets och högskolans autonomi att fatta ett sådant beslut?

I grunden handlar det alltså om att den beslutande församlingen här inne en gång i tiden har sagt: Vi tycker att det är lämpligt att lokalisera en högskola till Dalarnas två största städer. Nu säger högskolan: Vi vill utreda förutsättningarna för att flytta verksamhet till en av städerna.

Fine, låt högskolan utreda det. Men om man en gång fattade beslut på politisk nivå, anser inte ministern att man rimligen bör göra det igen för det fall man ska lägga ned en sådan här stor verksamhet, vilket kommer att få enormt stora och långtgående konsekvenser för hela regionen?

Anf. 38 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Som sagt: Hade 1977 års högskolereform fortfarande varit den senaste hade det varit precis som riksdagsledamoten säger. Men nu har riksdagen fattat beslut om andra högskolereformer, varav den från 1993 är den som i mångt och mycket är styrande.

Då fick högskolorna och universiteten långtgående autonomi men också ett långtgående ansvar för att dimensionera utbildningen och till viss del fatta beslut om lokalisering och utformning ska ske på campus eller till exempel på distans.

Att följa riksdagens beslut är alltså att inte gå in och detaljstyra utan att ge högskolorna det ansvaret.

Däremot har vi som jag sa satt upp andra mål som är oerhört viktiga. Det är bland annat samverkansmålet, det som tidigare kallades tredje uppgiften. Men det är också att man ska klara kompetensförsörjningen i hela landet.

Det här ligger även inom ramen för det som näringsministern nu jobbar med – nyindustrialiseringsstrategin.

Det finns alltså många mål som vi som regering har satt upp och som högskolorna har att uppfylla. Det jag tänker göra när jag reser till Dalarna och för en dialog är att höra hur man tänker uppfylla de här målen, när vi vet att det betyder mycket att man finns på plats och samverkar i närheten av industrin, inte minst för kompetensförsörjningen men också för innovationsförmågan i industrin.

Jag utgår från att allt det här kommer att belysas i utredningen innan man fattar ett beslut. Den autonomi man har, den har man under väldigt stort ansvar att också uppfylla de mål som riksdagen har satt upp för verksamheten. De målen är att vi ska klara dimensioneringen, det vill säga behovet av kvalificerad arbetskraft, men också klara ett tydligt samverkans-uppdrag.

Vi i den här regeringen har också satt upp målet att man ska klara en breddad rekrytering, det vill säga klara att rekrytera från grupper som inte kommer från studievana hem och se till att ge fler chansen att komma in på högre utbildning.

I det kommande budgetförslaget ligger också beslut om att vi ska klara både validering och komplettering av de nyanländas utbildningsnivå. Allt det här ska klaras av våra högskolor.

För att göra det här har vi också tillfört resurser. För Högskolan Dalarna har vi som jag sa inledningsvis redan i år tillfört 4 miljoner på utbildningssidan. Det här byggs ut med upp till 18 miljoner till fler utbildningsplatser till 2018.

Vi tillför, med det förslag som ligger i budgeten för nästa år, ytterligare 5 miljoner i forskningsmedel. Det är en ny politik som inte bedrevs under den förra regeringen, då dessa högskolor var rätt svältfödda på både utbildningsmedel och forskningsmedel.

Eftersom vi tycker att det är viktigt att det finns högre utbildning och forskning i hela landet för kompetensförsörjning och utveckling tillför vi resurser. Därför kan man inte se det enbart som en resursfråga. Det finns således ännu större anledning att noga följa utredningen, se hur man lyssnar på intressenterna och vilka konsekvensanalyser som görs för att uppnå de mål som riksdagen fattat beslut om.

Anf. 39 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Herr talman! Frågan är av stor principiell betydelse, nämligen om högskoleministern är av uppfattningen att myndigheter ska omorganisera sig på ett sådant sätt att det går stick i stäv med de politiska intentioner som fanns när beslutet om utlokalisering fattades.

Högskoleministern säger att regeringen kommer att följa frågan noggrant, följa huruvida man inom ramen för utredningen kommer att kunna leva upp till de mål som är vägledande för hur verksamheten ska bedrivas. Vad händer om regeringen uppfattar att man inte klarar av målen vid en eventuell omorganisation? Är regeringen då beredd att gå in och säga åt högskolan att den behöver ha kvar den nuvarande organisationsstrukturen?

Anf. 40 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S):

Herr talman! Jag är glad att Moderaterna visar det stora engagemanget för de högskolor som under deras regeringstid var ganska svältfödda på såväl forskningspengar som utbildningspengar. Nu ger vi mer resurser till dem för att de ska klara det viktiga uppdraget, som vi verkar vara överens om, att säkerställa kompetensförsörjningen i hela landet och ha forskning och samverkan, inte minst med industrinäringen, som är en viktig del av Sveriges export och därmed det välstånd vi har i landet.

Som jag sa har det beslut som fattades 1977 följts av andra riksdagsbeslut. Nu följer vi de senare fattade riksdagsbesluten, och där är 1993 års högskolereform fortfarande vägledande. Därför kommer jag att följa det som riksdagen har sagt, att våra högskolor och universitet ska ha en långtgående autonomi och ett långtgående ansvar. Utredningen som gjorts ligger väl inom ramen för den självstyrande princip som finns i den proposition som det fattats beslut om i riksdagen.

Jag kommer att följa riksdagens beslut, och jag kommer också att följa det utredningsarbete som sker vid Högskolan Dalarna samt noggrant analysera de konsekvenser som de bedömer behöver göras. Jag kommer vidare att diskutera med de intressenter och företrädare för regionen som Högskolan Dalarna har att samverka med. Vad som sedan kommer att hända återstår att se när resultatet av det arbetet är klart. Vi får säkert anledning att återkomma i den frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 41 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Erik Ottoson har frågat mig om jag avser att i förtid avsluta utredningsuppdraget som avser Bromma flygplats, om jag avser att tillmötesgå riksdagens tillkännagivanden om Bromma flygplats samt om jag avser att vidta de åtgärder som behövs för att Bromma flygplats ska finnas kvar i ett långsiktigt perspektiv.

Jag är medveten om att jag i ett svar på en fråga från Jesper Skalberg Karlsson den 28 oktober i år gjorde bedömningen att beredningen av riksdagens tillkännagivanden om Bromma flygplats skulle vara avslutad inom kort. Med respekt för att riksdagen önskar ett besked är beredningen i Regeringskansliet ännu inte avslutad. I avvaktan på det är det inte möjligt för mig att redovisa vilka åtgärder regeringen överväger.

Anf. 42 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret, även om det var kort och en smula fantasilöst! Men det har statsrådet uppvägt i andra interpellationsdebatter. Där har fantasin flödat friare.

Frågan om Bromma är ett kärt återkommande ämne där jag och statsrådet har helt olika utgångspunkter. Hans parti förordar att man ska lägga ned Bromma flygplats och i stället bygga bostäder i området, medan mitt parti hävdar motsatsen, att vi ska behålla Bromma flygplats och att bostadsbyggandet i Stockholm endast kan få fart om vi fortsätter att ha goda förbindelser med resten av landet och resten av världen. Vi tror att det är så man ska ta sig framåt. Vi har två helt olika uppfattningar.

Nu är det gudskelov min uppfattning som riksdagen delar och statsrådet befinner sig i tydlig minoritet vad gäller sakfrågan. Det här börjar mer och mer likna förhållandet mellan en sträng förälder och ett olydigt barn där riksdagen gång på gång säger åt regeringen att nej, så här får ni inte göra, Bromma flygplats ska vara kvar. Men regeringen stretar emot och drar ut på det hela.

Herr talman! Jag är uppfostrad med att ord från en förälder ska följas och att det inte är förhandlingsbart. Nu har vi sagt till statsrådet och regeringen två gånger. Kommer vi att behöva säga till en tredje gång?

Anf. 43 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tror Erik Ottoson och jag delar mycket av verklighetsbeskrivningen. När det däremot gäller föräldraskap och hur man som barn ska agera eller inte agera anser jag att var och en bör ha sin egen linje om vad som är bäst för den egna familjen. Jag kommer inte att lägga mig i eller betygsätta hur Erik Ottoson hanterar sitt föräldraskap, om det över huvud taget finns ett sådant, eller hur han ser på att vara barn till föräldrar.

Jag skulle vilja likna förhållandet mellan regering och riksdag som lite mer styrt av förordningar och regler – riksdagsordningen, regeringsformen och annat. Det ska naturligtvis styra förhållandet när riksdagsledamoten Erik Ottoson och jag som statsråd, som representant för regeringen, debatterar. Då gäller inte så mycket allegorin om föräldraskap och barn.

Med detta sagt och med respekt för att riksdagen vill ha besked kan jag bara säga att beredningen vid Regeringskansliet inte är avslutad. Vi jobbar med frågan, och i avvaktan på det är det inte möjligt för mig att redovisa

Svar på
interpellationer

vilka åtgärder regeringen överväger. Det finns ett inte bara stadgevunnet utan också allmänt accepterat sätt som innebär att regeringen återkommer till riksdagen i frågor såsom tillkännagivanden. Vi avser naturligtvis att respektera den ordningen och inte frånga den praxis och de regler som finns.

Anf. 44 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Mehmet Kaplan delar inte min syn på föräldraskap, och jag har gudskelov ännu inte blivit förälder. I stället menar han att det handlar om lagar och förordningar. Absolut, låt oss därför ta upp lagarna och förordningarna och se hur rimligt nuläget egentligen är utifrån dem.

Regeringen har fått två tillkännagivanden där riksdagen, som tillsätter regeringen – riksdagen, på vars nåder statsrådet är statsråd – tydligt har meddelat sin uppfattning. Dessutom har regeringen fått anmärkningar vid konstitutionsutskottets granskning av regeringen. Man har varit glasklar. Statsrådet har varit statsråd i mer än ett år, och jag kan inte låta bli att fråga: Hur svårt ska det vara?

Det är enkelt, herr talman. Det är oerhört enkelt. Det handlar om två tillkännagivanden, om prickning i KU, om att statsrådet är statsråd för att riksdagen har tillsatt en statsminister som sedan har utnämnt honom, inte av någon annan anledning.

Det här blir mer och mer en fråga om trots. Jag återkommer till jämförelsen med allmänt barn trots gentemot en förälder, för det här börjar allt mer likna det.

Det tar tid att sätta stopp för något som borde ha kunnat stoppas redan före sommaren, egentligen redan före våren. Det är fullständigt korrekt att statsrådet står här och säger att frågan fortfarande bereds i Regeringskansliet.

Vi kan prata om de förordningar som reglerar vad statsrådet får och inte får säga i en interpellationsdebatt, men det är tillräckligt bekymrande att frågan fortfarande i detta nu bereds i Regeringskansliet. Allvarligt talat, herr talman och statsrådet, det är inte tillfredsställande. Det är för sent, och det är ett uppenbart trots mot riksdagens tydliga instruktioner.

Anf. 45 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Erik Ottoson för uppföljningsfrågan.

Detta handlar om hur vi gör saker och ting i Sverige inom den lagstiftande församlingen. Jag har suttit i denna kammare i åtta år, och jag kan försäkra Erik Ottoson att jag har varit med om ett antal tillfällen då jag som riksdagsledamot har tyckt att det borde kunna gå snabbare.

Som statsråd ser jag hur saker och ting bereds och arbetas med inom Regeringskansliet, och jag kan säga att man får en större förståelse, även om jag under den förra mandatperioden tyckte att statsråden borde visa skyndsamhet. Det är precis samma förståelse som man får när man blir förälder, Erik Ottoson, för att barnen ibland inte uppför sig så som man kanske skulle vilja.

Jag gör inga jämförelser i övrigt, för jag måste påpeka att jag inte tycker att jämförelsen håller när det gäller barnuppfostran och förhållandet barn–föräldrar och riksdag–regering. Det är helt olika förutsättningar. Här är det tradition och praxis men också regeringsformen och riksdagsordningen som stipulerar hur vi ska hantera olika frågor.

Under den föregående mandatperioden, som var mer lika denna mandatperiod än perioden 2006–2010, då det fanns ett majoritetsstyre här i kammaren – det hör för övrigt till ovanligheterna – gjordes tillkännagivanden vid ett antal tillfällen.

Regeringen är inte den första regering som har fått ett antal tillkännagivanden, och denna riksdag är inte den första riksdag som har angivit riktning och hastighet. Så kommer det att vara även i framtiden. Det viktiga är att vi håller oss till den praxis och det regelverk som omgärdar tillkännagivanden.

Jag har själv varit i KU och både hört frågorna och beskrivit tydligt hur regeringen har sett på frågorna rörande Bromma flygplats. Jag vill vara noga med att jag som statsråd är bunden av de ord med vilka jag både i KU och i kammaren har berättat hur vi avser att agera. Jag är därför noggrann med att berätta hur vi agerar i detta fall.

Det är med respekt för att riksdagen önskar ett besked som jag ändå måste säga att beredningen pågår inom Regeringskansliet. Erik Ottoson kan tycka att han har hört det tidigare, inte bara under denna riksdag. Det är bara att gå tillbaka i webbarkivet för riksdagens tv-sändningar. Där kan han se olika statsråd av olika kulör – både från det egna partiet Moderaterna och från andra partier – använda sig av det begreppet. Det är för att det bäst beskriver vad som pågår för tillfället.

Det är inte något trots eller att ramla utanför ramarna, utan det är tvärtom att hålla sig till det regelverk och den praxis som vi har i Sveriges riksdag. Där bestämmer riksdagsordningen och regeringsformen hur vi ska agera. Det är därför jag har gett detta svar till Erik Ottoson.

För min del handlar det om en mycket större fråga, nämligen respekten för det väsen som stiftar våra lagar och för det mandat som Erik Ottoson har fått av sina väljare. Självklart ska han kunna ställa denna fråga, och jag ska efter bästa förmåga svara. Det är vad jag har gjort.

Anf. 46 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Det är mycket riktigt så att regeringen inte är den första regering som har fått tillkännagivanden riktade mot sig. Det är dock den första regering som har fått över hundra tillkännagivanden riktade mot sig under det första året i regeringsställning. Det är den första regering som har fått så här tydliga tillkännagivanden, till exempel om att avsluta en utredning.

När man talar om vad som behöver beredas i Regeringskansliet, herr talman, och om vi bortser från statsrådets mindre subtila härskartekniker gällande vad man lär sig i vilka skeden av livet och vilken position han anser sig befinna sig i som gör att han kan tala om för mig hur saker och ting fungerar kan vi konstatera att nedläggning av en utredning inte är något som behöver beredas särskilt länge.

Att få fram lagstiftning är dock en helt annan sak. Då måste man utreda och bereda i mycket längre led – absolut. Men att stoppa arbetet med att ta fram ett önskat förslag kräver inte någon längre handläggningstid.

Däremot kan jag föreställa mig att dialogen mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet i Regeringskansliet kan behöva lite längre handläggningstid. Jag har noterat att Miljöpartiet haft en del motgångar den senaste tiden, och jag föreställer mig att man inte är upplagd för fler. Problemet är att detta möjligen blir en bricka i spelet.

Herr talman! Jag är bekymrad över det sätt på vilket statsrådet väljer att bemöta detta. Jag har varit det under en längre tidsperiod, och vi är många som delar oron. Detta är inte något som behöver innebära lång handläggningstid.

Jag återkommer till min slutgiltiga fråga till statsrådet: Hur svårt kan det vara att förstå att vi vill behålla Bromma flygplats, att vi inte vill behålla den person som ska lägga ned Bromma flygplats och att det är statsrådets uppgift att leverera detta till riksdagen?

Anf. 47 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! På tal om härskartekniker var det inte jag som statsråd som inledde med jämförelsen med föräldrar och barn, utan det var Erik Ottoson. Det var inte jag som på ett väldigt repetitivt sätt tog till den allegorin, utan det var Erik Ottoson.

Erik Ottoson naturligtvis kan fastna i detta även i framtiden och säga att jag har begagnat mig av härskarteknik. Men det är en härskarteknik i sig att rikta beskyllningar mot en person som bara på ett mycket tydligt sätt har repeterat det som frågeställaren har lagt upp, nämligen jämförelsen med föräldrar och barn. Det är bara att spola tillbaka, Erik Ottoson, och lyssna på vad du anförde i ditt första inlägg, nämligen att detta skulle vara att jämföra med föräldrar och barn.

Jag upprepar: Det går inte att jämföra på det sättet, för det finns inte något organiskt samband här. Riksdagen är folkvald. Erik Ottoson däremot hade helt rätt i att det är riksdagen som tillåter en regering att vara en regering. Men att jämföra det med föräldrar och barn är att ta ytterligare ett steg åt ett håll som jag tror mig veta att Erik Ottoson kanske ångrar nu.

När det gäller själva frågan har riksdagen ett arbete på gång. Vi kommer att komma fram till ett beslut på Regeringskansliet. Detta skiljer sig absolut inte från tidigare regeringar, utan regeringar får tillkännagivanden som de hanterar i sedvanlig ordning. Det kommer vi också att göra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2015/16:142 om omställningsstöd

Anf. 48 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Lotta Finstorp har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att minska de arbetsrelaterade sjukskrivningarna avseende psykisk ohälsa och hur denna ökande ohälsa kan förebyggas på individ- och organisationsnivå.

Sedan 2010 har sjukfrånvaron ökat kraftigt. Det är framför allt kvinnors sjukfrånvaro som ökar, och psykisk ohälsa är i dag den vanligaste sjukskrivningsorsaken för både kvinnor och män.

Den stigande sjukfrånvaron är mycket oroande. Att bryta utvecklingen och stabilisera sjukfrånvaron är en av regeringens mest prioriterade frågor.

Regeringen har presenterat ett brett åtgärdsprogram för ökad hälsa och minskad sjukfrånvaro. Programmet innehåller åtgärder inom sju områden som behöver utvecklas för att öka hälsan, bryta den negativa utvecklingen

och stabilisera sjukfrånvaron. I detta sammanhang vill jag särskilt nämna följande åtgärder och initiativ.

Arbetsmiljö och arbetsförhållanden har betydelse för sjukfrånvaron och är en delförklaring till kvinnors högre sjukfrånvaro. Regeringen har gjort en rad satsningar på arbetsmiljöområdet. Arbetsmiljöverket ges ökade anslag, det statliga bidraget till regionala skyddsombud höjs, arbetslivsforskningen stärks och företagshälsovårdens kompetensförsörjning stötts. I september beslutade Arbetsmiljöverket om en ny föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö, vilken syftar till att minska den arbetsrelaterade ohälsan. Jag välkomnar detta. I början av 2016 avser regeringen att presentera en ny arbetsmiljöstrategi, som arbetas fram i nära samråd med arbetsmarknadens parter.

Den stigande sjukfrånvaron visar att det kan och bör göras mer på arbetsplatserna för att förhindra och förkorta sjukfrånvaron. Jag har därför inlett samtal med arbetsmarknadens parter om hur sjukfrånvaro kan förebyggas och hur rehabiliterings- och omställningsinsatser kan främjas. Regeringen avser också att göra insatser för att säkerställa att arbetsgivaren tar sitt rehabiliteringsansvar och ges stöd för detta.

Försäkringskassan är en central aktör i sjukskrivningsprocessen. En grundläggande uppgift för myndigheten är att bedöma den försäkrades arbetsförmåga. I bedömningen ingår att ta vara på människors arbetsförmåga och förmåga till omställning för att undvika långvariga sjukskrivningar. En korrekt regeltillämpning samt en god samverkan med hälso- och sjukvården, arbetsgivare och Arbetsförmedlingen är grundläggande för en välfungerande sjukförsäkring. För att stärka Försäkringskassans handläggning och åstadkomma en väl fungerande sjukskrivningsprocess föreslår regeringen i budgetpropositionen att myndigheten tillförs ökade resurser.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram vikten av att primärvårdens verksamhet är anpassad för personer med psykisk ohälsa och smärtproblematik. Regeringen kommer att göra insatser som främjar primärvårdens förutsättningar att erbjuda adekvat vård och behandling så att människor så snart som möjligt kan återfå hälsa och återgå i arbete.

Som framgår av mitt svar behövs det en rad olika åtgärder inom en rad olika områden. Det är nödvändigt att åtgärder vidtas brett och samlat för att förebygga ohälsa och sjukfrånvaro.

Anf. 49 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är en viktig debatt, varje gång vi står här i kammaren och pratar om de ökade sjukskrivningarna, framför allt inom psykisk ohälsa. Jag får tacka för svaret, som ändå ger mig en hel del nya frågeställningar. Jag tror att jag väljer att börja med dem.

Ministern säger att regeringen har gjort en rad satsningar på arbetsmiljöområdet och att Arbetsmiljöverket ges ökade anslag. Det vi ser nu är att de ökade sjukskrivningarna sker inom kontaktyrken, och offentlig sektor är de stora, dominerande arbetsgivarna inom de yrkeskategorierna.

Det är säkert alldeles utmärkt att Arbetsmiljöverket får mer resurser. Men till syvende och sist styrs ändå de flesta kommuner och landsting med Socialdemokraterna vid rodret. Då är det också en arbetsgivarfråga. På vilket sätt kan ministern ha med det i det stora programmet för att få färre nya sjukskrivningar? Om man inte kommer till rätta med och tar dessa signaler

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

på allvar ute i kommuner och landsting kommer de ökningar som vi ser nu från månad till månad liksom aldrig att hejdas. En av mina frågor är alltså hur man kan arbeta förebyggande med kommuner och landsting.

Visst är primärvårdens verksamhet och första linjens psykiatri oerhört viktig, för det är ofta där man kommer i kontakt med vården första gången, när man har stressrelaterad ohälsa. Då undrar jag vad som måste göras. Det är i allmänhet landstingen som har det yttersta ansvaret för första linjens psykiatri. Vad är det som måste till?

I Socialförsäkringsutredningen finns det ett skarpt förslag om att i hälso- och sjukvårdslagen ge framför allt landstingen ansvaret för återgång till arbete, att det ska finnas med i hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf.

Jag skulle gärna vilja veta hur ministern tänker kring just det förslaget och var det ligger i dag. Som ministern vet var de förslag som vi i Socialförsäkringsutredningen kom fram med ett resultat av en bred kompromissuppgörelse, och jag tror att vi skulle kunna få ett betydligt bättre resultat avseende den psykiska ohälsan om man fick med detta om ansvaret i hälso- och sjukvårdslagen.

Försäkringskassan har getts extra resurser från regeringen. Där har jag också en frågeställning. Det jag ser i budgeten är att regeringen tar pengar från rehabiliteringsresurserna och lägger dem på Försäkringskassan för utökat stöd till handläggning. Därför har jag en fråga.

Rehabiliteringsgarantin har fått kraftig kritik från Riksrevisionen. Men när jag tittar på det som ministern nu har lagt som förslag i ett åtgärds paket ser jag att det egentligen är rehabiliteringsgarantin som finns där. Då borde man stötta upp själva garantin i stället för att ta pengar till handläggning. Det är en ytterligare fråga som jag har.

Jag har valt att fokusera min interpellation på omställningsstöd, som det också står i rubriken, därför att det bland kvinnor som mår dåligt av stressrelaterad ohälsa många gånger helt enkelt handlar om att byta arbetsgivare, att byta arbete. Då måste vi också göra det enklare att gå från ett arbete till ett annat eller att starta eget.

Där har vi en mängd olika förslag som jag kommer att lägga fram i nästa debattrunda.

Anf. 50 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack, Lotta Finstorp för dina initierade frågor! Jag tänker börja med det som du benämner som problematiken med de offentliga arbetsgivarna, arbetsmiljön och kontaktyrken. Det är helt riktigt som Lotta Finstorp påpekar: Situationen när det gäller sjukskrivningarna är mycket talande. Det är framför allt kvinnor på de stora, kvinnodominerade arbetsplatserna i specifikt den offentligfinansierade, politiskt styrda delen av välfärden som utmärker sig här och också har gjort det under ganska lång tid.

Något som är viktigt är att stärka resurserna till Arbetsmiljöverket, vilket innebär att verket mycket mer fokuserat kan göra inspektioner även i denna sektor, vilket kanske inte har varit så självklart tidigare, och även fokusera på det som är den stora problematiken där, nämligen de psykosociala arbetsmiljöproblemen. Ett exempel är den stora granskning som Arbetsmiljöverket gjorde av 52 kommuner för bara ett par år sedan. Där kunde man tydligt identifiera och klarlägga arbetsmiljöorsaker som genererar ohälsa. Det tror jag är viktigt.

Jag tror också att det är viktigt med de satsningar som regeringen nu har gjort, med mer forskning kring kvinnors arbetsmiljö. Såväl arbetsmiljöforskningen som Arbetsmiljöverket har mycket utgått från en bild av att Sverige är en industrination och de arbetsplatser som vi har är industriarbetsplatser, med därmed följande arbetsmiljöproblematik. Därför tror jag att det är viktigt och att de satsningar som vi gör där är viktiga.

Jag brukar också i dialog mycket tydligt lyfta fram att det är så här ohälsoproblematiken ser ut. Jag tror att det mycket handlar om stora personalgrupper, lite kontroll och höga krav i arbetsmiljön. Det är jag inte minst benägen att ofta påpeka.

Den andra del som Lotta Finstorp pekar på är första linjens psykiatri, som är oerhört viktig. Regeringen tar också ett grepp genom det åtgärdsprogram som vi nu lägger fram. Vi vet att resurserna inte minst i primärvården inte är dimensionerade för att möta en så hög andel psykisk ohälsa som vi ser i dag. Det handlar till exempel om tillgång till psykologer och psykiatri på olika sätt.

Därför gör vi också satsningar i åtgärdspaketet på att förbättra de delarna men har också en tydlig ambition från regeringens sida att ta ett helhetsgrepp på de insatser som görs kring psykisk ohälsa. Vi gör till exempel en förstärkt satsning när det gäller psykisk ohälsa bland unga och barn men också när det gäller kvinnor, specifikt kopplat till primärvården.

Beträffande rehabiliteringsgarantin är det helt rätt att vi har omlokaliserat 250 miljoner och förstärker handläggningen på Försäkringskassan. Samtidigt gör vi nu, med utgångspunkt i den kritik som har förelegat, en översyn av rehabiliteringsgarantin men också av sjukvårdsmiljarden för att ta vara på erfarenheter av sådant som har fungerat väl under dessa år och kanske också för att ta bort och förändra sådant som har fungerat mindre bra. Vi vet att det finns sådant.

Något som jag ser mycket positivt på är till exempel de rehabiliteringskoordinatorer som dessa resurser har finansierat. Där kan man också fundera på hur man möjligtvis skulle kunna utöka den delen till att också vara en brygga mellan arbetsgivare, hälso- och sjukvård och Försäkringskassan.

Jag återkommer i senare inlägg.

Anf. 51 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för en viktig debatt. Jag vill börja med att informera om de förslag som vi moderater har avseende omställning och hur man skulle kunna tänka.

När det gäller psykisk ohälsa som är stressrelaterad och i allmänhet knuten till arbetsplatsen handlar det inte om en quickfix. Det finns inte ett svar som passar alla, utan det gäller att ha många lösningar eftersom man måste titta på varje individs behov. Vad behöver just den här personen för att komma tillbaka till arbete? Bland annat har vi redan talat om att förstärka första linjens psykiatri. Där har fokus tidigare ofta legat på psykisk sjukdom som psykoser, manodepressivitet och så vidare. Detta är lite som en ny sorts diagnos som har tagit landstingen så att säga lite grann på sängen. Här måste också landstingen och vårdgivarna generellt tänka om utifrån befolkningens behov. Där finns en tröghet i systemet som jag tycker är oroande.

När det handlar om att kunna byta arbete lite snabbare, till exempel att kunna starta eget, går det inte att tänka utifrån ad hoc-lösningar: Nu flaggar vi från regeringens sida för att vårdvalet ska skruvas ned.

Vad händer då? Jo, det som vi nu ser är att det blir färre kvinnliga företagare. Det har stannat upp. Många av de kvinnor som har kunnat starta vårdföretag och RUT-företag har varit oerhört duktiga i sina yrken i offentlig sektor och har gått vidare som företagare. Men signalsystemet gör att när regeringen inte sätter ned foten stannar det av. Investeringarna stannar av och man vågar som kvinna inte starta eget. Det är skillnad mellan kvinnor och män i fråga om att starta eget. Kvinnor vill generellt gärna ha hängslen och livrem. Det gör att man inte vågar. Om det nu blir så att regeringen skruvar ned vårdvalet på något sätt vågar man inte stå där med ett nystartat företag. Allting hänger liksom ihop.

Det är viktigt att offentliga arbetsgivare – där vi ser att ökningen i psykisk ohälsa ökar kraftigt – erbjuder medarbetarna inom till exempel vård och omsorg fysisk träning på arbetstid. Det har gett mycket bra resultat på många ställen, och det vore bra om fler kommuner och landsting gjorde det.

Det borde inte vara så att man kan välja bara landsting och kommuner som arbetsgivare. Man borde värna att det finns fler. Det är också kopplat till den psykiska ohälsan huruvida man kan byta arbetsgivare inom det yrke som man har utbildat sig till.

När det gäller fribeloppet ska jag som exempel ta en undersköterska som vill läsa vidare till sjuksköterska. Om man då har familj måste man kanske kunna försörja sig genom att arbeta extra på helger och så vidare. Då gäller det att fribeloppet höjs, så att man inte slår i taket utan kan jobba så mycket man orkar och behöver för att kunna försörja sin familj.

Det kan också handla om att man har rätt att ta längre tjänstledighet för att starta eget eller för att prova på ett annat arbete. I dag beviljar arbetsgivaren i allmänhet sex månaders tjänstledighet. Men vi tror att det vore mycket bra med ett år för att man ska kunna prova på ett nytt yrke under en lite längre tid.

Det vore bra om ministern kunde ge lite mer kommentarer kring de förslag som jag hittills har fört fram.

Anf. 52 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Jag tackar Lotta Finstorp för detta inlägg och ska väldigt gärna kommentera dessa förslag.

Jag tog med stort intresse del av denna interpellation och delar uppfattningen att man skulle kunna utveckla omställningsstödet, inte minst till dem som arbetar inom offentlig sektor.

I denna interpellation pekar Lotta Finstorp särskilt på de omställningsavtal som har funnits på arbetsmarknaden under lång tid. De har främst reglerat omställning vid uppsägning, alltså vid en arbetsbristsituation. Frågan är hur omställningsavtalen de facto skulle kunna utvecklas för att också fungera till exempel vid mer frivillig omställning eller vid omställning på grund av riskerad ohälsa. Jag tror att det finns enormt stora möjligheter i detta. Det finns kanske också en roll för oss politiskt att stimulera utvecklingen av dessa avtal som i dag de facto täcker hela arbetsmarknaden, även kommun- och landstingssektorn, sedan några år tillbaka. Här finns resurser, här finns personal och här finns framför allt när det gäller

de olika omställningsfonder som vi har på den svenska arbetsmarknaden och som både Sveriges arbetsgivare och fack gemensamt tar ansvar för fantastiska resultat.

När det gäller privatanställda arbetare lyckas TSL, som omställningsfonden heter där, i dag ställa om 80 procent till nytt arbete. Bland privatanställda tjänstemän är man lyckosam i över nio av tio fall, där man lyckas ställa om tjänstemännen till nytt jobb, studier eller företagande.

När det gäller omställningsfonden i den offentliga sektorn har man betydligt mindre erfarenhet. På den privata sidan har man många år på nacken. Men trots allt lyckas man inom omställningsfonden inom den offentliga sektorn ställa om 81 procent till arbete eller studier.

Det är alldeles fantastiska resultat, där man har både personal och kunskap.

Detta är också en av de saker som jag lyfter fram när jag träffar arbetsmarknadens parter och det handlar om just förebyggande arbete kopplat till den ökande ohälsan och hur arbetsmarknadens parter skulle kunna bidra bättre.

Därför tror jag verkligen att Moderaterna i detta fall är någonting mycket viktigt på spåren. Jag ser fram emot hur vi skulle kunna utveckla vår dialog kring detta. Jag tror att det finns en stor potential i detta, det vill säga att man i stället för att uppleva att man behöver vara kvar på en arbetsplats där man har en dålig arbetsmiljö eller inte trivs på grund av relationen med arbetskamrater eller chef, vilket kan vara grunden för en ökande ohälsa, faktiskt får möjligheter att ta sig vidare och ställa om.

Vi hoppas också att människor ska orka längre och arbeta längre. Då tror jag att detta inom många yrken kommer att vara någonting som är viktigt och som kommer att vara ett inslag på en modern arbetsmarknad.

Jag noterar också förslaget om fysisk träning på arbetstid. Det tror jag är jätteviktigt. Det finns studier som pekar på goda resultat när det gäller detta. Det är en mycket god investering för arbetsgivare att investera i sådana möjligheter för personalen.

Vi vet att det ofta ser ut så i mansdominerade miljöer och på mansdominerade arbetsplatser, men i mycket mindre utsträckning på de kvinndominerade arbetsplatserna i den offentliga sektorn där varken tiden eller kanske ens möjligheterna finns.

Förslaget om rätt till tjänstledighet tycker jag är mycket spännande. I dag kan arbetsgivarna, som sagt, bevilja sex månaders tjänstledighet för att en person ska kunna prova på ett annat arbete. De kan vara mer generösa om de vill. Man har inte rätt till denna tjänstledighet, men man har en möjlighet att få det. Däremot kan man få rätt att vara ledig för studier.

Detta är någonting som vi behöver tala mer om. Hur får vi ett arbetsliv som också medger en större flexibilitet ur detta perspektiv?

Anf. 53 LOTTA FINSTORP (M):

Herr talman! Detta är viktiga frågor. Jag tror att man måste tänka utanför boxen, precis som jag upplever att ministern nu gör, och tänka nytt utifrån den arbetsmarknad som vi har i dag. Omställningsavtalen handlar om när människor har blivit varslade, men de handlar inte om att man ska kunna använda dem på det sätt som man skulle kunna göra i dag utifrån

Prot. 2015/16:41
8 december

Svar på
interpellationer

att någon behöver byta arbetsgivare vid psykisk ohälsa eller när det faktiskt är dags för både arbetsgivare och arbetstagare att skiljas åt. Det är också bra att man gör det innan det har gått för långt.

Det är också intressant att titta på hur andra länder har byggt upp sina trygghetssystem på ett sätt som inte hindrar människor från att byta jobb. I Sverige byter människor väldigt sällan arbete – även om jag tror att den nya, unga generationen inte kommer att få guldklockor vid så många tillfällen som i dag; den yngre generationen byter mer än vad min generation har gjort, så att säga.

Till exempel Danmark har den rakt motsatta utvecklingen jämfört med Sverige. Där har man betydligt färre sjukskrivningar, åtminstone för tre månader sedan då jag tittade på det, och där är det betydligt vanligare att byta arbetsgivare. Någonstans finns det alltså en sanning i det där att det måste bli lättare att byta arbetsgivare.

Jag tror att man ofta kanske går kvar för länge hos en arbetsgivare därför att man inte vågar byta. Det handlar även om till exempel LAS-systemet, alltså att sist in blir först ut. Också flexicurity är jätteintressant att titta på, även om man kanske inte bara ska ta det rakt av som en modell utan titta på det utifrån hur samhället och arbetsmarknaden ser ut i dag.

Jag tror att Försäkringskassan egentligen bara kan se till att människor kommer vidare. Hur vi ska se till att färre kommer in i sjukskrivning är det som är problemet.

Anf. 54 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Herr talman! Tack för det, Lotta Finstorp! Det är mycket riktigt precis vad det handlar om, alltså att vi vill förhindra att människor kommer in i sjukskrivning. Man ska kunna plocka upp signalerna tidigare och därmed också sätta in rätt insatser.

Det vi ser inte minst i den kvinnodominerade sektorn i dag, kommun- och landstingssektorn, är att det i stället kanske landar i utköp av människor. Det är kostsamt och kan många gånger faktiskt innebära tragik för den enskilde. Att i ett betydligt tidigare skede komma fram till att man har en möjlighet att ta sig vidare och att man får stöd i det tror jag såklart är någonting viktigt. Det borde vara en del av arbetsmarknaden framgent.

Jag tycker att ett intressant exempel på det vi resonerar om här i dag är när Lärarförbundet för några år sedan dels upplevde att lärarnas löner var alldeles för låga, dels såg att många lärare i dag upplever att det finns en arbetsmiljöproblematik. Lärarförbundet uppmanade de facto sina medlemmar att flytta på sig – byta arbetsgivare – för att på så sätt både få upp lönen och skapa sig en bättre situation. Det var nämligen i de lägena, när man satt i förhandlingsposition, som man hade möjlighet att bättre förhandla sina villkor i stället för att gå år efter år i en situation man inte är helt nöjd med. Men det är klart att det kan vara förutnat en yrkesgrupp som är väldigt eftertraktad på olika sätt och svårare för andra.

Jag tycker att detta är spännande att resonera vidare om. Det handlar naturligtvis också om hur man ställa krav på omställning och om att se till att människor kan känna sig trygga under omställning. Det är nämligen då man vågar röra på sig, tror jag. Jag ser fram emot en fortsatt dialog om det här och tycker att det är spännande frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 55 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Maria Malmer Stenergard har frågat finansministern om riksdagsledamöter bör få tillgång till de beräkningar som enligt henne ligger till grund för regeringens beslut om fördelning av medel till kommuner och landsting med anledning av migrationsuppgörelsen samt hur riksdagen ska kunna utöva sin kontrollmakt fullt ut om beräkningarna inte lämnas ut.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Regeringen har i propositionen *Extra ändringsbudget för 2015* (prop. 2015/16:47) föreslagit ett tillfälligt stöd till kommuner och landsting med anledning av flyktingkrisen. Medlen ska fördelas enligt principer som regeringen och allianspartierna kommit överens om och som presenterats i propositionen. Inom Regeringskansliet har en preliminär fördelning av medel mellan kommuner och mellan landsting räknats fram. Regeringen har inte tagit ställning till denna beräkning.

Den preliminära fördelningen har publicerats på regeringens webbsida. Regeringskansliet har vid flera tillfällen lämnat information om tillvägagångssättet för att ta fram beräkningarna på frågor från enskilda kommuner, Sveriges Kommuner och Landsting och riksdagens utredningstjänst. Regeringskansliet har också lämnat besked om vilken statistik som legat till grund för beräkningarna.

Flera personer, däribland Maria Malmer Stenergard, har begärt att få ut beräkningarna för den preliminära fördelningen. Den tjänsteman som tagit ställning till dessa framställningar har bedömt att beräkningarna inte återfinns i några allmänna handlingar. Maria Malmer Stenergard har begärt att det ansvariga statsrådet ska pröva det besked som hon erhållit i denna fråga. Jag vill inte föregå prövningen av hennes begäran men kan konstatera att enskilda riksdagsledamöter har samma möjligheter som allmänheten i övrigt att ta del av allmänna handlingar.

Regeringen har i den ovan nämnda propositionen lämnat den information som utifrån ansvarsfördelningen mellan riksdagen och regeringen ansetts behövlig. Varken regeringen eller Regeringskansliet har erhållit någon begäran om ytterligare information från finansutskottet, som ansvarat för riksdagens beredning av propositionen. Utskottet har i sitt betänkande föreslagit att riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag (betänkande 2015/16:FiU18). Om riksdagen beslutar i enlighet med förslaget kommer regeringen att besluta om tilldelningen av medel till kommuner och landsting.

Anf. 56 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag tackar ministern för svaret, även om det egentligen väcker mer frågor än det ger svar.

I propositionen *Extra ändringsbudget för 2015* har man på ett mycket överskådligt sätt redogjort för den tänkta fördelningen av medel till kommuner och landsting. Det står bara följande: ”Vid fördelningen av medel

Svar på
interpellationer

mellan kommunerna kommer antalet asylsökande och nyanlända i en kommun samt fördelningen mellan barn och vuxna i relation till kommunens befolkningstal att beaktas.”

Jag vill börja med att framhålla att det stämmer att regeringen och allianspartierna har kommit överens om principerna för fördelningen av det tillfälliga stödet till kommuner och landsting. Därför har vi också bifallit propositionen i finansutskottet. Det är viktigt att kommunerna nu får förstärkning så att de bättre kan mäta med de utmaningar de står inför på många plan. Jag utgår också från att regeringen faktiskt har fördelat enligt gällande principer.

Jag tycker dock ändå att det är centralt att riksdagsledamöter, kommunföreträdare och medborgare får insyn i och kan granska den faktiska fördelningen för att se att den har skett i överensstämmelse med vår uppgörelse samt att man iakttar en likabehandlingsprincip mellan kommunerna. Det är inte bara jag som har reagerat, utan det har även kommunföreträdare och medborgare gjort. De känner stor frustration över att de inte kan jämföra i beräkningarna. Inte minst gäller det min hemkommun Kristianstad.

Herr talman! Precis som ministern skriver i sitt svar har jag hos regeringen också formellt begärt att få ut beräkningarna. Ansvarig tjänsteman har gjort bedömningen att det utgör arbetsmaterial och att det därför inte finns någon sådan handling att ta del av. Hon har hänvisat till ansvarigt statsråd för beslut i ärendet, och ett sådant beslut har jag begärt.

Vem ansvarigt statsråd är vet jag inte än. Man kan konstatera att bedömningen av om handlingen kan lämnas ut inte är alldeles solklar. Jag begärde detta för över en vecka sedan, och jag har fortfarande inte fått något svar. Enligt vad jag själv fick lära mig ganska tidigt när jag jobbade som statstjänsteman skulle nog JO ha synpunkter på en sådan handläggningstid.

Jag har ställt interpellationen till finansministern, men det är civilministern som besvarar den med hänvisning till hur regeringen fördelar sitt arbete. Då kanske man skulle kunna utgå ifrån att det också är han som är ansvarigt statsråd. Civilministern hänvisar dock till den prövning som ansvarigt statsråd ska göra när det gäller min formella begäran om utfående av allmän handling. Jag vill därför naturligtvis börja med att ställa frågan: Vem är egentligen ansvarigt statsråd?

Anf. 57 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Underlaget för de preliminära beräkningarna utgör än så länge enbart ett arbetsmaterial i Regeringskansliet. Ärendet kommer att avslutas först när regeringen fattar beslut om fördelningen av medel till kommunerna. Detta beslut kan fattas först när riksdagen tagit ställning till de kommuner som kollektivt ska tilldelas det tillfälliga stödet. Eftersom ärendet inte är avslutat är underlaget inte allmän handling.

I egenskap av riksdagsledamot räknas Maria Malmer Stenergard formellt sett som en enskild individ, och hon kan inte begära ut underlaget för riksdagens räkning. Eftersom underlaget inte är en allmän handling ska det inte lämnas ut till henne. Maria Malmer Stenergard har precis som hon sa begärt att få frågan om utlämnande av underlaget prövad av regeringen, och regeringen kommer att behandla den begäran i sedvanlig ordning.

Det ska dock sägas att när ärendet om fördelningen avslutas kommer handlingarna i ärendet att bli allmänna, i enlighet med lagstiftningen. Då ska tjänstemannen i Regeringskansliet också ta ställning till vilka minnesanteckningar och underlag som ska arkiveras och därmed bli del av allmänna handlingar. Avsikten är att underlaget kommer att läggas i akten och därmed bli en allmän handling. Då kommer det naturligtvis att hantearas utifrån den lagstiftning som gäller.

Anf. 58 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag försökte först via riksdagens utredningstjänst ta del av de här handlingarna men nekades till det med hänvisning till att det var arbetsmaterial. Då försökte jag även personligen, alltså som individ och inte för riksdagens räkning, att begära ut det.

Nu säger ministern klart och tydligt att det här är ett arbetsmaterial. Det är då egentligen formellt ett beslut som han fattar här och nu i kammaren, om jag förstår det rätt. Min formella begäran ligger fortfarande kvar, och jag har fått svaret att det ska prövas av ansvarigt statsråd i egenskap av myndighetschef alternativt av regeringen som kollektiv. Något definitivt besked har jag inte fått. Men nu säger civilministern att det alltså utgör arbetsmaterial, och då får jag uppfatta det som att det är ett formellt fattat beslut om min begäran om överprövning. Annars får han gärna reda ut det.

Han får gärna också förtydliga vem det är som är ansvarigt statsråd, eftersom han i sitt svar till mig hänvisar till ansvarigt statsråd.

Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag vill alltså inte föregå själva hanteringen, och det är regeringen som fattar beslutet, så att vi är klara med den ordning som gäller enligt vår lagstiftning.

Eftersom det finns uppgifter som framkommit i medier och också på regeringens webbsida kan man fråga sig om inte det är den allmänna handlingen. Men de uppgifter som är publicerade på hemsidan är en preliminär fördelning som Regeringskansliet har tagit fram och lagt ut för att ge viss ledning om hur medlen kommer att fördelas. Fördelningen görs i enlighet med den överenskommelse som även Moderaterna står bakom.

Den preliminära fördelningen är givetvis en allmän handling eftersom den publiceras. Men publiceringen medför inte att ärendet om fördelning är avslutat eller att de andra handlingarna blir allmänna. Granskningen av fördelningsbeslutet kan ske först när ett beslut om fördelning finns, alltså ett regeringsbeslut. I samband med detta beslut kommer beräkningarna av de enskilda bidragen att finnas tillgängliga.

Anf. 60 MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Det här är inte alldeles enkelt att reda ut. Men jag läser inntantill i svaret som jag även fått skriftligen i dag. Där står det att Maria Malmer Stenergard har begärt att det ansvariga statsrådet ska pröva det besked som hon har erhållit i denna fråga, det vill säga av tjänstemannen, och jag vill inte föregå prövningen av hennes begäran.

Det stämmer helt och hållet att jag har begärt att ansvarigt statsråd ska pröva frågan, och jag har fått beskedet att det antingen blir ansvarigt statsråd eller regeringen. I svaret står det alltså att det är ansvarigt statsråd som ska pröva frågan. Men nu säger civilministern att det är regeringen som

ska pröva frågan om min begäran om att få ut allmänna handlingar, om jag förstår det rätt. Jag vill fortfarande veta vem som är ansvarigt statsråd som man hänvisar till i interpellationssvaret.

Det kvarstår fortfarande en hel del frågor. Jag vet alltså inte om jag kan få ut beräkningarna och vet inte riktigt hur gången för denna begäran ser ut. Frågan är under beredning. Jag vet inte heller om jag kommer att kunna få ut beräkningarna när regeringen väl har fattat ett definitivt beslut efter det att propositionen har gått igenom.

Då kvarstår naturligtvis min centrala fråga: Hur ska regeringen kunna granskas, och hur ska medborgare, kommuner och enskilda medborgare kunna försäkra sig om att fördelningen följer överenskomna principer och kravet på likabehandling av kommunerna?

Jag känner mig nu aningen mer förvirrad än när vi började den här debatten, så jag tror att jag får anledning att återkomma på ett eller annat sätt.

Anf. 61 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det finns en ordning för detta. Detta regleras ju i vår grundlag, och det är precis den ordning som Regeringskansliet och regeringen följer i de frågor som handlar om utlämnande av allmänna handlingar. Det är självklart den ordning som följs också i detta ärende.

Det är viktigt att komma ihåg att om riksdagen hade bestämt sig för att detta underlag som presenteras av regeringen inte var tillräckligt hade man kunnat begära mer underlag. Det finns en ordning för detta. Men finansutskottet har ju ansett att det finns tillräckligt underlag för att fatta ett beslut utifrån det som presenteras av regeringen. Regeringen har därmed följt den ordning som gäller.

Jag kommer inte att föregå den rättsliga bedömningen av den begäran som interpellanten har lämnat in till Regeringskansliet, utan den ska göras i den ordning som följer av Sveriges grundlag.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2015/16:59 Genomförande av hissdirektivet

2015/16:62 Skärpta åtgärder mot missbruk av tidsbegränsade anställningar

2015/16:64 Lag om fritidsbåtar och vattenskotrar

Skrivelse

2015/16:53 Riksrevisionens rapport om patientsäkerhet

EU-dokument

KOM(2015) 593 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2000/53/EG om uttjänta fordon, 2006/66/EG om batterier och ackumulatorer och förbrukade batterier och ackumulatorer och 2012/19/EU om avfall som utgörs av eller innehåller elektriska och elektroniska produkter

KOM(2015) 594 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall

KOM(2015) 595 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall

KOM(2015) 596 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall

KOM(2015) 750 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 91/477/EEG om kontroll av förvärv och innehav av vapen

Prot. 2015/16:41
8 december

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående propositioner och skrivelse skulle förlängas till och med *fredagen den 15 januari 2016*.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 7 december

2015/16:255 Organisationskommitté för återupprättande av Totalförsvarets chefsnämnd

av *Allan Widman* (L)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2015/16:256 Nedlagda utredningar trots DNA-bevis

av *Beatrice Ask* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:257 Flyktingkrisens inverkan på socialtjänsten

av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 7 december

2015/16:438 Genomsnittlig årsinkomst för RUT-köpare

av *Anette Åkesson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:439 Varg

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:440 Vargsituationen i Värmland

av *Christian Holm Barenfeld* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:441 Lex Ester och en revision av namnlagen

av *Tina Ghasemi* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:442 Kompensation för inkomstförluster med anledning av stängning av Öresundsbron

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:443 Id-kontroller på Öresundsbron

av *Per Klarberg* (SD)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:444 Religionsfriheten i Irak

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:445 Det extraordinära läget för vård och omsorg

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:446 Senareläggning av utbetalningar

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:447 Avräkningar i framtiden

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:448 Schablonberäkningens status

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:449 Vård och behandling för dem som har psoriasis

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:450 Jämlik utbildning till gode män

av *Thomas Finnborg* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:451 Havsfiskelaboratoriets verksamhet i Karlskrona

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:452 Rätt till abort

av *Christina Örnebjär* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.35.

Prot. 2015/16:41
8 december

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med § 10
anf. 48 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	2
§ 5 Svar på interpellation 2015/16:209 om starta-eget- bidraget.....	2
Anf. 1 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	2
Anf. 2 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	3
Anf. 3 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	3
Anf. 4 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	4
§ 6 Svar på interpellationerna 2015/16:211 och 213 om jobb för nyanlända	4
Anf. 5 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	4
Anf. 6 HANIF BALI (M)	5
Anf. 7 FREDRIK SCHULTE (M)	6
Anf. 8 EVA-LENA JANSSON (S)	7
Anf. 9 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	7
Anf. 10 HANIF BALI (M)	8
Anf. 11 FREDRIK SCHULTE (M)	9
Anf. 12 EVA-LENA JANSSON (S)	10
Anf. 13 PATRIK BJÖRCK (S)	11
Anf. 14 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	12
Anf. 15 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	12
Anf. 16 HANIF BALI (M)	13
Anf. 17 FREDRIK SCHULTE (M)	14
Anf. 18 PATRIK BJÖRCK (S)	14
Anf. 19 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	15
Anf. 20 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	15
§ 7 Svar på interpellation 2015/16:212 om översyn av Arbetsförmedlingen	16
Anf. 21 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	16
Anf. 22 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	16
Anf. 23 EVA-LENA JANSSON (S)	17
Anf. 24 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	18
Anf. 25 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	19
Anf. 26 EVA-LENA JANSSON (S)	20
Anf. 27 PATRIK BJÖRCK (S)	21
Anf. 28 JENNY PETERSSON (M)	22
Anf. 29 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S)	22
Anf. 30 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	22
Anf. 31 PATRIK BJÖRCK (S)	23
Anf. 32 JENNY PETERSSON (M)	23

Anf. 33 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	24
§ 8 Svar på interpellation 2015/16:223 om Högskolan	
Dalarnas framtida lokalisering	24
Anf. 34 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	24
Anf. 35 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	25
Anf. 36 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	25
Anf. 37 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	26
Anf. 38 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	27
Anf. 39 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	28
Anf. 40 Statsrådet HELENE HELLMARK KNUTSSON (S).....	28
§ 9 Svar på interpellation 2015/16:215 om Bromma flygplats	29
Anf. 41 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	29
Anf. 42 ERIK OTTOSON (M).....	29
Anf. 43 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	29
Anf. 44 ERIK OTTOSON (M).....	30
Anf. 45 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	30
Anf. 46 ERIK OTTOSON (M).....	31
Anf. 47 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	32
§ 10 Svar på interpellation 2015/16:142 om omställningsstöd	32
Anf. 48 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	32
Anf. 49 LOTTA FINSTORP (M).....	33
Anf. 50 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	34
Anf. 51 LOTTA FINSTORP (M).....	35
Anf. 52 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	36
Anf. 53 LOTTA FINSTORP (M).....	37
Anf. 54 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	38
§ 11 Svar på interpellation 2015/16:231 om beräkningen bakom fördelningen av kommunmiljarderna	39
Anf. 55 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	39
Anf. 56 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	39
Anf. 57 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	40
Anf. 58 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	41
Anf. 59 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	41
Anf. 60 MARIA MALMER STENERGARD (M).....	41
Anf. 61 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	42
§ 12 Bordläggning och beslut om förlängd motionstid	42
§ 13 Anmälan om interpellationer.....	43
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	43
§ 15 Kammaren åtskildes kl. 15.35.....	45